อนุสรณ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

ร้อยโท ประยงค์ สุทธิแช่ม

ณ เมรุวัดธาตุทอง อ.พระโขนง

รุงเทพมหานคร

๓๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๑๗

อนุสรณ์

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

ร้อยโท ประยงค์ สุทธิแช่ม

ณ เมรุวัดธาตุทอง อ. พระโขนง
กรุงเทพมหานคร

๓๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๑๗

เจ้าภาพขอกราบขอบพระคุณ และขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาให้เกียรติแก่ ร้อยโท ประยงค์ สุทธิแช่ม ตั้งแต่วันตั้งบำเพ็ญกุศลศพจนถึงวันพระราชทานเพลิงศพ

หากมีสิ่งใดขาดตกบกพร่องขอได้โปรดอภัย

เจ้าภาพ

ประวัติ

ร้อยโท ประยงค์ สุทธิแช่ม

ร.ท. ประยงค์ สุทธิแช่ม เป็นบุตรคนที่ ๑ ของ น.ต. นคร สุทธิแช่ม ร.น. กับนางทวี สุทธิแช่ม

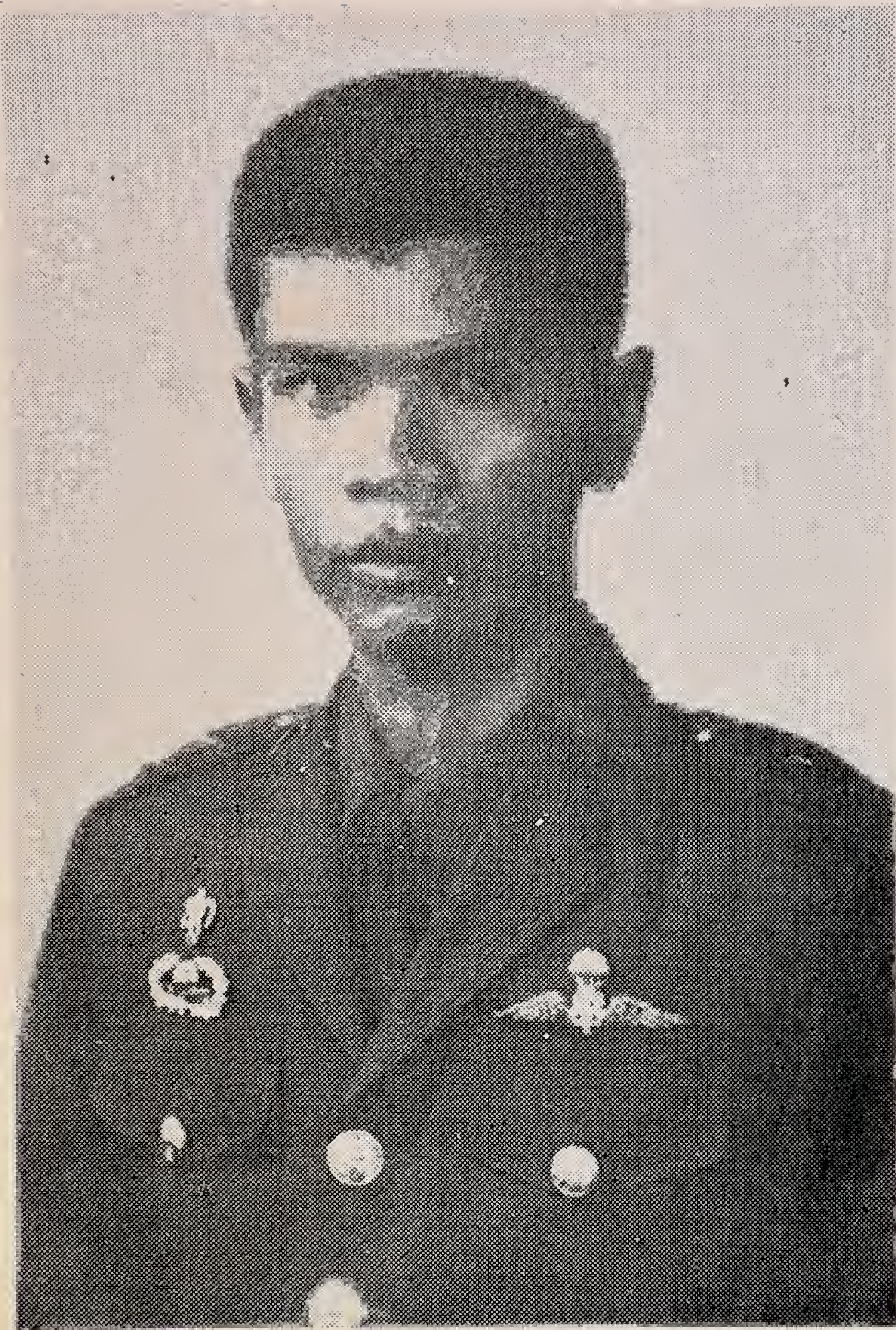
เกิดเมื่อ ๒๒ สิงหาคม ๒๔๘๘ ณ บ้านเลขที่ ๑๘ ซอยธรรมศาสตร์ ตำบลศาลเจ้าพ่อเสือ ถนนอัษฎางค์ อ. พระนคร กรุงเทพมหานคร มีน้องร่วมบิดามารดา ชาย ๔ หญิง ๔

ภูมิลำเนาบ้านเลขที่ ๒๙/๑ ถนนสุขุมวิท ซอยแบริ่ง ต. บางนา อ. พระโขนง กรุงเทพมหานคร

ร.ท. ประยงค์ สุทธิแช่ม ได้ถึงแก่กรรมอย่างกระ-ทันหัน เมื่อ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๑๖ เวลาประมาณ ๐๑.๓๐ น. ระหว่างปฏิบัติหน้าที่ฝึกภาคสนามที่ ต. อ่างเก็บน้ำ อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี

การศึกษาเบื้องต้น

เข้ารับการศึกษาเบื้องต้น จาก ร.ร. เซ็นต์คาเบรียล ตั้งแต่ชั้นเตรียม สำเร็จชั้นมัธยมปีที่ ๗ เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๔

ร้อยโทประยงค์ สุทธิแช่ม

ชาตะ ๒๒ สิงหาคม ๒๔๘๘

มรณะ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๑๖

เข้าศึกษาใน ร.ร. เตรียมทหาร

หลังจากสำเร็จการศึกษาจาก ร.ร. สามัญแล้ว ได้เข้าสอบคัดเลือกเป็น นรต. เข้ารับการศึกษาใน พ.ศ.๒๕๐๕ สำเร็จการศึกษา นรต. รุ่นที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖

เข้าศึกษาใน ร.ร. นายร้อย จปร.

เข้ารับราชการเป็น นนร. พ.ศ. ๒๕๐๗

ขึ้นทะเบียนประจำการ ท.บ. ๒๕๐๗ ก.ท. ๑๑๘๖

สำเร็จหลักสูตร นนร. รุ่น ๑๖ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑

วุฒิการศึกษาเพิ่มเติมระหว่างรับราชการ

๑. หลักสูตรจู่โจม ศ.ส.พ. (ศูนย์สงครามพิเศษ)

๒. หลักสูตรโดดร่ม ศ.ส.พ. (ศูนย์สงครามพิเศษ)

๓. หลักสูตรชั้นนายร้อย ร.ร. ร.ศร.

ยศทหาร

นักเรียนนายร้อย จปร.	๑ พฤษภาคม ๒๕๐๗
ร้อยตรี	๔ กันยายน ๒๕๑๑
ร้อยโท	๑ ตุลาคม ๒๕๑๓

ตำแหน่ง

— ผบ. หมวดปืนเล็ก ร้อย. อาวุธเบา ผส. ๒

ร. พัน ๒ จังหวัดปราจีนบุรี

ตั้งแต่ ๑ กันยายน ๒๕๑๑

— หัวหน้าชุด ชุดปฏิบัติการพิเศษที่ ๔ ราชการที่อำเภอตาพระยา และอำเภออรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี

ตั้งแต่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๑๒

— นายทหารติดต่อ กองพล. อ.สส. ปฏิบัติราชการหมวดสงคราม ณ ประเทศสาธารณเวียดนามใต้

ตั้งแต่ ๘ มิถุนายน ๒๕๑๔

— ผบ. หมวดปืนเล็ก พัน ร. ๑ พล. ม. สน. ร้อย ๒ ปฏิบัติราชการปราบปราม ผกค. ณ จังหวัดน่าน

ตั้งแต่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๑๔

— ผบ. หมวดปืนเล็ก ร้อยอาวุธเบา ร. ๒๑ พัน ๑ รอ. จังหวัดชลบุรี

ตั้งแต่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕

— ผบ. ร้อยอาวุธเบา พัน ร. ๒๑ พล. ม. สน. ร้อย ๑ ปฏิบัติราชการปราบปราม ผกค. จังหวัดน่าน (ครั้งที่ ๒)

ตั้งแต่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๕

— นายทหารฝ่ายการข่าว ร. ๒๑ พัน ๑ รอ.

ตั้งแต่ ๒๐ เมษายน ๒๕๑๖

— นายทหารฝ่ายยุทธการและการฝึก

ตั้งแต่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๑๖

เงินเดือน

— ร.ต. ชั้น ๑	(๘๕๐ บาท)	๑ กันยายน ๒๕๑๑
— พคว. เดือนละ	๔๕๐ บาท	
— ร.ต. ชั้น ๒	(๙๐๐ บาท)	๑ ตุลาคม ๒๕๑๒
— ร.ต. ชั้น ๔	(๑,๐๐๐ บาท)	๑ ตุลาคม ๒๕๑๓
— ร.ต. ชั้น ๕	(๑,๐๗๕ บาท)	๑ ตุลาคม ๒๕๑๔
— ร.ท. ชั้น ๖	(๑,๑๕๐ บาท)	๑ ตุลาคม ๒๕๑๕
- ร.ท. ชั้น ๖ (ปรับ)	(๑,๒๒๐ บาท)	๑ มิถุนายน ๒๕๑๖
- พสร. เดือนละ	๓๒๕ บาท	
— ร.ท. ชั้น ๗	(๑,๓๒๐ บาท)	๑ ตุลาคม ๒๕๑๖

ราชการพิเศษ

— ปฏิบัติการพิเศษที่ อ. ตาพระยา และ อ. อรัญประเทศ จ.ว. ปราจีนบุรี เมื่อ ๓๐ ธ.ค. ๒๕๑๒

— ปฏิบัติราชการพิเศษ ปราบปราม ผกค. จังหวัดน่าน

๑๗ ตุลาคม ๒๕๑๔

— ปฏิบัติราชการพิเศษ ปราบปราม ผกค. จังหวัดน่าน ครั้งที่ ๒

๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๕

ราชการสงคราม

— ปฏิบัติราชการสงคราม ณ ประเทศสาธารณะเวียดนามใต้

๘ มิถุนายน ๒๕๑๔ – ๑๓ มกราคม ๒๕๑๕

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

— เบ็ญจมาภรณ์มงกุฎไทย

— เหรียญชัยสมรภูมิติดเปลวระเบิด (เวียดนาม)

เหรียญตราต่างประเทศ

เหรียญกล้าหาญของประเทศสาธารณะเวียดนามใต้

เหรียญปฏิบัติราชการดีเด่นของสหรัฐอเมริกา

เหรียญตราต่างประเทศของประเทศสาธารณะเวียดนามอีก ๓ เหรียญ

บำเพ็ญกุศล ณ วัดธาตุทอง

ภาพปฏิบัติการที่ จังหวัดน่าน

ปฏิบัติการพิเศษ ที่ อ. อรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี (นั่งซ้ายมือ)

ระหว่างปฏิบัติหน้าที่ปราบปราม
ผกค. ณ จังหวัดน่าน

กองพลทหารอาสาสมัคร

ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

ร้อยโท ประยงค์ สุทธิแช่ม

ได้มาปฏิบัติราชการสงครามในสาธารณรัฐเวียดนาม เป็นผู้ที่มีความมานะ เสียสละ อดทน ประพฤติตนอยู่ในกรอบแห่งระเบียบวินัย กฎข้อบังคับ และแบบธรรมเนียมของทหารในสนามรบเป็นอย่างดี ทั้งได้ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งได้รับมอบประสพผลสำเร็จ สมศักดิ์ศรีของชายชาติทหารทุกประการ

กองพลทหารอาสาสมัคร จึงได้มอบใบประกาศเกียรติคุณนี้ให้ไว้เป็นสำคัญ เมื่อวันที่ ๑๗ เดือน **พฤศจิกายน** พุทธศักราช ๒๕๑๔ ณ กองบัญชาการกองพลทหารอาสาสมัคร ในสาธารณรัฐเวียดนาม

พันเอก (signature)

(สีมา ปาณิกบุตร)

รักษาราชการผู้บัญชาการกองพลทหารอาสาสมัคร

กองพลทหารอาสาสมัคร

ประกาศนียบัตรนี้แสดงว่า

ร้อยโท ประยงค์ สุทธิแช่ม

ได้อาสาสมัครมาปฏิบัติการสงครามในกองพลทหารอาสาสมัคร

ณ สมรภูมิแห่งสาธารณรัฐเวียดนาม

ตั้งแต่ ๘ มิถุนายน ๒๕๑๒ ถึง ๓ มกราคม ๒๕๑๕

มอบให้ไว้ ณ วันที่ ๑๔ เดือน [illegible] พุทธศักราช ๒๕๑๕

พันเอก ส. ปาณิ (signature)

(สีมา ปาณิกบุตร)

รักษาราชการผู้บัญชาการกองพลทหารอาสาสมัคร

Citation

HEADQUARTERS
UNITED STATES MILITARY ASSISTANCE COMMAND

By direction of the Secretary of the Army

THE ARMY COMMENDATION MEDAL

is presented to

FIRST LIEUTENANT PRAYONG SUITICHOM

Royal Thai Army Volunteer Force

For distinguishing himself by meritorious service during the period January 1971 to December 1971 while serving with the Royal Thai Army Volunteer Force in the Republic of Vietnam. His actions during this period were manifested by exemplary professionalism and initiative in obtaining outstanding results. His rapid assessment and solution to numerous problems inherent in a combat environment greatly enhanced the allied effectiveness against a determined enemy. Despite many adversities, he invariably performed his duties in a resolute and efficient manner, energetically applying sound judgment and extensive knowledge in contributing materially to the successful accomplishment of the Free World forces mission in the Republic of Vietnam. His positive attitude greatly assisted in creating a cooperative atmosphere between the Thai military forces and the other Allied forces conducting operations in the Republic of Vietnam. His performance of duty reflects great credit upon himself and the Royal Thai Army.

DEPARTMENT OF THE ARMY

THIS IS TO CERTIFY THAT
THE SECRETARY OF THE ARMY HAS AWARDED

THE ARMY COMMENDATION MEDAL

TO

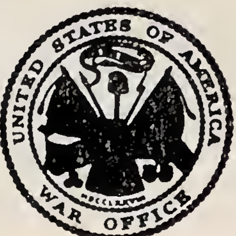
FIRST LIEUTENANT PRAYONG SUITICHOM, 1073301186, ROYAL THAI ARMY VOLUNTEER FORCE

FOR

MERITORIOUS SERVICE IN THE REPUBLIC OF VIETNAM FROM JANUARY 1971 TO DECEMBER 1971

GIVEN UNDER MY HAND IN THE CITY OF WASHINGTON
THIS 1st **DAY OF** DECEMBER **1971**

Creighton W. Abrams
CREIGHTON W. ABRAMS
General, United States Army

Robert F. Froehlke
SECRETARY OF THE ARMY

VIỆT-NAM CỘNG-HÒA

Anh-Dũng Bội-Tinh

TỔNG THAM-MƯU-TRƯỞNG
QUÂN-LỰC VIỆT-NAM CỘNG-HÒA

Tuyên-Dương Công-Trạng

trước Sư-Đoàn

[illegible]

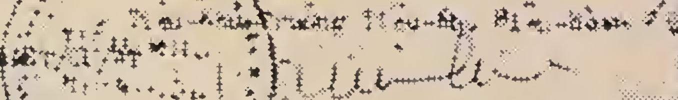
Về lòng dũng-cảm mà đương-sự đã biểu-lộ trước hỏa-lực của đối-phương

Kiểm-nhận dưới số: 008
[illegible]
Trưởng Phòng Tổng Quản-Trị

Tuyên-dương công-trạng này có kèm
« Anh-Dũng Bội-Tinh » với
NGÔI SAO ĐỒNG

Công-Lệnh | số [illegible]
ngày 03.01.1972

KBC 4350, ngày 03 tháng 01 năm 1972

[illegible]

(สำเนา)

ประกาศกองพลทหารอาสาสมัคร
เรื่อง ชมเชยการปฏิบัติงานของทหาร

นับตั้งแต่ ร้อยโท ประยงค์ สุทธิแช่ม นายทหารติดต่อ ประจำสำนักงานเสนาธิการกองพลทหารอาสาสมัคร ได้เดินทางมาปฏิบัติราชการสงคราม ณ สาธารณรัฐเวียดนาม เมื่อ วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๑๔ จนถึงปัจจุบัน ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างดีเด่น กล่าวคือ

ในห้วงระยะเวลาที่ ร้อยโท ประยงค์ สุทธิแช่ม ได้ปฏิบัติราชการสงครามเวียดนามนั้น ได้รับคำสั่งจากผู้บัญชาการกองพลทหารอาสาสมัคร ให้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง นายทหารติดต่อประจำ อำเภอ ลองถั้น จังหวัด เบียนหว่า ซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่ประสานงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่เขตทหาร

อำเภอลองถั่น ร้อยโท ประยงค์ สุทธิแช่ม ได้ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ในการประสานการปฏิบัติทั้งการยุทธ และโครงการส่งเสริมสันติสุข จึงทำให้การประสานการปฏิบัติ ระหว่างกองพลทหารอาสาสมัครกับเขตทหาร อำเภอลองถั่น เป็นไปอย่างแน่นแฟ้น มีความเข้าใจอันดี ซึ่งเป็นผลให้การปฏิบัติงานของกองพลทหารอาสาสมัครบรรลุผลตามความมุ่ง-หมาย นอกจากนี้ ร้อยโท ประยงค์ สุทธิแช่ม ยังมีบุคคลิกลักษณะพิเศษ มีอัธยาศัยสุภาพอ่อนโยน เข้าได้กับบุคคลทุกชั้น ทำให้การประสานงาน ระหว่างชาว-เวียดนาม กับทหารไทย ตลอดจนชาติพันธมิตรได้ผลดียิ่ง เป็นผลให้การปฏิบัติการรบของกองพลทหารอาสา-สมัคร ประสพผลสำเร็จอย่างใหญ่หลวง เป็นที่ยกย่องสรรเสริญ ของประชาชนชาวเวียดนาม และโลกเสรี

กองพลทหารอาสาสมัคร ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าร้อยโท ประยงค์ สุทธิแช่ม ได้แสดงออกให้เห็นถึงความเข้มแข็ง อดทน เสียสละ ซื่อสัตย์ สุจริต อุทิศกำลัง

กาย กำลังใจ เพื่อหน้าที่ราชการโดยเฉพาะ โดยไม่คำนึงถึงความเหนื่อยยาก ตั้งใจปฏิบัติภารกิจ จนเป็นผลสำเร็จอย่างดียิ่ง ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อทางราชการ นับว่าเป็นผู้ปฏิบัติงานดีเด่น สมควรได้รับการยกย่องสรรเสริญ เพื่อเป็นตัวอย่างอันดีแก่บุคคลอื่น เป็นเกียรติประวัติแก่ตนเอง วงศ์ตระกูล หน่วยและกองทัพบกสืบไป

จึงประกาศชมเชยมาเพื่อทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

(ลงชื่อ) พันเอก ส. ปาณิกบุตร

(สีมา ปาณิกบุตร)

รักษาราชการผู้บัญชาการกองพลทหารอาสาสมัคร

อาลัยเพื่อน

สิ่งที่ทุกคนหลีกเลี่ยงไม่ได้คือ ......ความตาย แน่นอนเหลือเกิน ความตายเป็นสิ่งที่จะต้องบังเกิดขึ้นกับทุกคน สำหรับมนุษย์ปุถุชนธรรมดาที่ยังไม่บรรลุโสดาบัน เมื่อมีความตายเกิดขึ้นกับบุคคลที่ตนรัก ก็ต้องมีความเศร้าโศกเสียใจ......พวกเราก็เช่นกัน เมื่อ ๑๖ ธ.ค. ๑๖ ได้ทราบข่าวการจากไปของ "ประยงค์" พวกเราแทบไม่เชื่อว่าเป็นความจริง เพราะเมื่อ ๑๔ ธ.ค. ๑๖ พวกเรายังได้พบประยงค์มาสอนภาษาอังกฤษที่ ยศ. ทบ. พวกเรายังพูดหยอกล้อกันตามประสาของคนที่นาน ๆ จะได้พบกันสักทีหนึ่ง แต่นี้ต่อไปพวกเราจะไม่มีโอกาสได้พูดคุยกับประยงค์อีกแล้ว

ตามความเป็นจริงแล้ว พวกเรายอมรับกันว่าประยงค์ เป็นหนึ่งในรุ่นของเราทั้งทางด้านการเรียนการฝึกตั้งแต่สมัยเป็น นนร. ประยงค์มีพละกำลังมากจน

เพื่อน ๆ ให้สมญาว่า "ไอ้ยักษ์" ประยงค์เป็นคนใจคอกว้างขวาง เป็นผู้ขยันหมั่นเพียร เอางานเอาการ เพื่อนขอร้องให้ช่วยทำอะไรแล้วก็ ช่วยทำให้ได้ตามความประสงค์ทั้งยังเป็นผู้มีวาทะศิลป์คมคายฉะฉานทันผู้ทันคน ประยงค์เคยผ่านการรบจากเวียดนาม และด้านชายแดนมาแล้วอย่างโชกโชน

การจากไปอย่างไม่มีวันกลับของ "ประยงค์" ครั้งนี้ทำให้กองทัพบกต้องสูญเสียนายทหารที่ มีประสิทธิภาพชั้นเยี่ยมไปอีก ๑ พวกเราต้องเสียเพื่อร่วมรุ่น "จปร. รุ่น ๑๖" ของเราไปอีก ๑ แต่ชื่อเสียงเกียรติคุณและคุณงามความดีของประยงค์ที่ประยงค์ได้ทำไว้ก็จะ ยังอยู่ในความทรงจำของพวกเราตลอดไป

ขออานุภาพคุณพระรัตนตรัย และอานิสงส์ผลบุญคุณงามความดีและบุญกุศล ทั้งหลายที่ประยงค์ ประพฤติ-ปฏิบัติมาแล้วตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ โปรดดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของประยงค์จง ประสบแต่ความสันติสุขในสัมปรายภพโน้น เทอญ.

จ.ป.ร. รุ่น ๑๖

คำไว้อาลัย และสดุดี
แด่
ร.ท. ประยงค์ สุทธิแช่ม ผู้จากไป

ร.ท. ประยงค์ สุทธิแช่ม ได้จากพวกเราไปอย่างกระทันหัน เมื่อวันที่ ๑๗ ธ.ค. ๑๖ เวลา ๐๑๓๐ เป็นการรวดเร็วผิดความคาดหมาย ทำให้ผู้บังคับบัญชาตลอดจนเพื่อนสนิทมิตรสหายตกใจไปตาม ๆ กัน ทั้ง ๆ ที่ทราบดีว่าความตายเป็นของธรรมดา แต่การพลัดพรากจากไปของ ร.ท. ประยงค์ สุทธิแช่ม ครั้งนี้ไม่อาจหาใครมาทดแทน เป็นการจากไปที่ไม่มีวันกลับคืนมาได้ นับเป็นการสูญเสียนายทหารฝีมือดีมีความรู้ ความสามารถสูง อุปนิสัยใจคอ เป็นคนขยันขันแข็ง ชอบศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมไม่หยุดหย่อนเป็นนักสู้ มีความทะเยอทยานในทางก้าวหน้าในอนาคตของตน เป็นคนเข้มแข็ง-อดทน มีระเบียบ-วินัย สมชายชาติทหารอย่างแท้จริง สิ่งที่พบ

เห็นอยู่ในตัว ร.ท. ประยงค์ฯ อยู่เสมอก็คือเป็นคนเปิดเผย—ชอบตลกเฮฮา คุยสนุกสนาน และอารมณ์ขบขันอยู่ตลอดเวลา เป็นคนประหยัด – กินง่ายอยู่ง่าย ไม่ถือตัว เป็นกันเองกับลูกน้อง เวลางานเป็นงาน เวลาเล่นเป็นเล่น เป็นที่รักใคร่ของผู้บังคับบัญชา-เพื่อนฝูงและลูกน้องทุกคน ทุกคนคิดไปใจหาย ไม่น่าเลย ไม่น่าจะเป็นไปได้ อายุก็ยังน้อย ร่างกายก็ดูยังแข็งแรงกระปรี้กระเปร่า กระฉับกระเฉง อนาคตยังก้าวหน้าได้ไกลอีกมาก แต่ ร.ท. ประยงค์ฯ ก็ด่วนมาสิ้นบุญสิ้นกรรมเสียแล้วอย่างรวดเร็วเหลือเกิน ไม่ทันได้สั่งเสียลูกน้อง—เพื่อนฝูง—ผู้บังคับบัญชา และไม่รับการปฐมพยาบาลรักษาจากนายแพทย์ โอ้อนิจจา ความตาย สมกับบทประพันธ์ที่ว่า "อนิจจา หลับตาลาลับกลับบ้านเก่า ทิ้งโศกเศร้ารำไห้ไว้เบื้องหลัง ให้รำพึงคนึงหาพะว้าพะวังสุดจะหวังมัจจุราชปราศปราณี"

ชีวิตอวสาน ตัวตายแต่ชื่อยัง

ร.ท. ประยงค์ฯ ได้รับคำสั่งจากกองพัน ให้ไป

เตรียมการจัดตั้งกองอำนวยการฝึกภาคสนาม ในบริเวณพื้นที่อ่างเก็บน้ำบางพระ ต.บางพระ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี ออกเดินทางล่วงหน้าไปก่อนกำลังส่วนใหญ่ออกเดินทางจากค่ายทหาร เมื่อวันที่ ๑๑ ธ.ค. ๑๖ เวลา ๐๙๐๐ น. โดยไปตั้งกองอำนวยการฝึกอยู่ที่วัดห้วยกรุ อ่างเก็บน้ำบางพระ การเตรียมการและการฝึกคงดำเนินไปตามปกติด้วยความเรียบร้อยถึงวันที่ ๑๖ ธ.ค. ๑๖ ร.ท. ประยงค์ได้ออกไปทำการตรวจการฝึก ร่วมกับ พ.ต. บุญเลิศ เลิศบูรณการ รองผู้บังคับกองพัน ไม่มีวี่แวว, หรืออาการเจ็บป่วยใด ๆ เลย เมื่อปฏิบัติหน้าที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว เวลากลางคืนก็ทำการสวดมนต์ก่อนนอน ซึ่งร.ท. ประยงค์ได้กระทำเป็นนิสัยมิได้ขาด ครั้นถึง ๑๗ ธ.ค. ๑๖ ๐๑๓๐ จ.ส.อ. มานิจ เตียวตระกูล นายสิบยุทธการของกองพัน และพลทหารที่นอนอยู่ใกล้เคียง ได้ยินเสียง ร.ท. ประยงค์ ร้อง เออ ๆ หลายครั้ง คล้ายคนนอนละเมอ จ.ส.อ. มานิจ ฯ พร้อมด้วยทหารได้ยินเช่นนั้นจึงเข้าไปปลุกและดูอาการ ปรากฏว่า ร.ท. ประยงค์ มีน้ำลายฟูมปาก ต่อมาผู้ที่อยู่ใกล้ชิดมีนายสิบพยาบาล

ร.ท. มณี สุวรรณไชยรบ, ร.ต. เดชศักดิ์ ศิริกุล เห็นอาการผิดสังเกตเช่นนั้น จึงช่วยกันรีบนำส่งโรงพยาบาลศรีราชาพอถึงโรงพยาบาล นายแพทย์และพยาบาลได้ตรวจอาการของ ร.ท. ประยงค์ฯ นายแพทย์บอกว่า ร.ท. ประยงค์ ฯ สิ้นใจเสียแล้ว ทิ้งความตกตลึงและความวิปโยคให้แก่พวกเราไว้เบื้องหลัง การจากไปของ ร.ท. ประยงค์ฯ ในเวลาอันรวดเร็วเช่นนี้ เป็นการจากไปที่ทุกคนหนีไม่พ้น เราทุกคนทราบดีแต่ก็ไม่อาจสะกดใจจะไม่คิดถึงไม่ได้ เพราะความสนิทสนม ร่วมทุกข์–ร่วมสุข ร่วมเป็นร่วมตายกันมาทั้งในเวลาปกติและนอกสนามโดยเฉพาะอาชีพทหารนี้ เรารักกันเหมือนญาติสนิทจริงๆ อยู่กันด้วย ระเบียบ–วินัย และจิตใจ คนที่เป็นทหารทุกคนย่อมรู้ดี เมื่อ ร.ท. ประยงค์ฯจากไปแบบไม่มีวันกลับทำให้พวกเราขาดที่ปรึกษา ขาดคนดีมีฝีมือไปอีก ๑ คน จึงยังความอาลัยอาวรณ์ให้แก่พวกเราเป็นอันมากในฐานะผู้คุ้นเคยและใกล้ชิดสนิทสนม รู้จักจิตใจกันเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาที่ร่วมงานกันมา ร.ท. ประยงค์ ฯ ไม่เคย

มีประวัติด่างพร้อยมัวหมอง ร.ท. ประยงค์ จากพวกเรา ไปด้วยความดี ความดีและผลของความดีคงตอบสนอง อันเป็นของธรรมดา

ใดใดในโลกล้วน อนิจจัง
คงแต่บาปบุญยัง เที่ยงแท้
ดุจเงาติดตัวตรัง ตรึงแน่น อยู่นา
ตามแต่บุญบาปแล้ กอบเกื้อ รักษา

คณะนายทหารทุกคนขอวิงวอนให้ อานุภาพแห่ง พระพุทธ - พระธรรม—พระสงฆ์ จงได้ส่งดวงวิญญาณ ของ ร.ท. ประยงค์ฯ จงไปสู่สุขชาติ ถึงพร้อมด้วยความ สุขในสัมปรายภพโดยทุกประการ

คณะนายทหาร ร. ๒๑ พัน. ๑ ร.อ. ชลบุรี

"อาลัยพี่ประยงค์"

เห็นหน้ากันเมื่อเช้า สายตาย
สายอยู่สุขสบาย บ่ายม้วย
บ่ายยังรื่นเริงกาย เย็นดับ ชีพม้วย
เย็นอยู่หยอกลูกด้วย ค่ำม้วยดับสูญ

เมื่อเจ้ามา มีอะไร มาด้วยเจ้า
เจ้าจะเอา แต่ความสุข สนุกไฉน
เจ้ามาเปล่า แล้วเจ้าจะ เอาอะไร
เจ้าก็ไป แต่ตัวเปล่า เหมือนเจ้ามา

อันกำเนิดเกิดมาในสาคร
ใครจะพ้นมรณาก็หาไม่
จงระงับดับความโศกาลัย
ถึงโศกไปใช่ที่จะเป็นมา

ความตาย เป็นการสูญสิ้น เป็นความพลัดพรากจากกัน ไม่มีวันที่จะพบกันอีก

ความตาย เป็นสิ่งที่ทุกคนหนีไม่พ้น ต้องพบทุกคน ถึงแม้ทุกคนจะมีความกลัวตายไม่ต้องการมัน

ความตาย เป็นสิ่งที่ศาสนาสอนให้เราคิดถึงมันวันละครั้ง เพื่อความหลุดพ้นจากกิเลส

ความตาย เป็นสิ่งที่แน่นอนที่สุด ที่มนุษย์ทุกคนยอมรับ และไม่อาจจะหลีกหนีได้พ้น

ความตาย เป็นความหลุดพ้น สูญสิ้นร่างกายจิตใจ ทุกสิ่งทุกอย่างพ้นทุกข์ทรมานจากโรคภัยไข้เจ็บ เป็นความสงบ และเหลือไว้สิ่งหนึ่งเป็นอนุสรณ์นั้นคือ "ความดี"

ในอดีต ตลอดเวลาที่พี่ประยงค์มีชีวิตอยู่ พี่ประยงค์เป็นเสมือนร่มไทรให้กับรุ่นน้องๆ เป็นพี่ที่ประเสริฐ เป็นตัวอย่างที่ดีของรุ่นน้องๆ พี่ประยงค์ให้ความรักความห่วงใยและความยุติธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นที่รักของทุกๆ คน พี่ประยงค์เคยสอนอยู่เสมอว่า "จงมี

ความซื่อสัตย์ เชื่อมั่นในตัวเอง และมีความขยันหมั่นเพียร อดทน มานะและต่อสู้" คำสอนของพี่ประยงค์รุ่นน้องๆ ยังจำและปฏิบัติอยู่เสมอมามิได้ลืมเลือน

สุดท้ายนี้ อานิสงส์และผลบุญคุณงามความดีที่พี่ประยงค์ได้ประกอบมา เมื่อครั้งที่มีชีวิตอยู่และด้วยแรงใจของรุ่นน้องๆ ที่ได้ร่วมช่วยกันประกอบขึ้น จงเป็นบุญหนุนนำให้ดวงวิญญาณของพี่ประยงค์ จงไปสู่สุคติ และมีความสุขในสวรรค์ชั้นพิมาน ถ้าชาติหน้ามีจริง รุ่นน้องๆ ขอตั้งจิตอธิษฐาน ขอให้ได้เกิดมาเป็นรุ่นน้องร่วมสถาบันเดียวกันกับพี่ประยงค์ทุกๆ ชาติ

จาก จ.ป.ร. รุ่น ๑๙

คำไว้อาลัยแด่

ร.ท. ประยงค์ สุทธิแช่ม

เมื่อประมาณกลางเดือน ก.พ. ๑๕ กองพันได้มีนายทหารใหม่มาร่วมปฏิบัติงานอีก ๑ นาย คือ ร.ท. ประยงค์ สุทธิแช่ม ทราบว่าท่านเพิ่งเดินทางกลับจากการไปราชการสงคราม เวียดนาม ขณะนั้นกองพันมีภาระกิจไปปฏิบัติราชการสนามชายแดน ที่ อ. ทุ่งช้าง จ. น่าน ผู้หมวดท่านได้เดินทางไปปฏิบัติราชการถึง ๒ ครั้ง โดยครั้งแรกท่านไปในตำแหน่ง ผู้บังคับหมวดปืนเล็ก ครั้งที่ ๒ ไปในตำแหน่ง ผู้บังคับกองร้อยอาวุธเบา ณ ที่นี้พวกเราได้มีโอกาสปฏิบัติงานร่วมกับผู้หมวด ทำให้พวกเราต้องทึ่งในตัวท่าน เพราะท่านเกิดมาเพื่อเป็นชายชาติทหารโดยแท้ ท่านมีความอดทนและมีความเข้มแข็งเป็นเยี่ยมมีความรอบรู้ในวิชาทหารเป็นอย่างดี และมีลักษณะผู้นำอยู่ครบถ้วน ซึ่งบางครั้งการปฏิบัติงานพวกเราได้รับความลำบาก แต่ผู้หมวดท่านไม่เคยทอดทิ้งพวกเรา ท่านร่วมทุกข์ร่วมสุขอยู่กับพวกเราตลอดเวลา ทำให้พวกเราตื้นตันใจอยู่แทบทุกวันนี้ยากที่จะลืมได้

เมื่อผู้หมวดท่านเดินทางกลับจาก จ. น่าน แทนที่จะได้พักผ่อนกลับต้องมาเตรียมพร้อมที่หน่วยปกติในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อประมาณกลางเดือน ต.ค. ๑๖ ต้องอดหลับอดนอนอยู่หลายวัน

ครั้งหลังสุดในเมื่อวันที่ ๑๘ ธ.ค. ๑๖ พวกเราได้ทราบข่าวว่า ท่านผู้หมวดได้เสียชีวิตแล้ว ขณะปฏิบัติการฝึกทดสอบภาคกองร้อย ที่ อ่างเก็บน้ำบางพระ อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี "เป็นไปได้หรือ ?" พวกเราไม่อยากเชื่อข่าวอันนี้เลย จนกระทั่งพวกเราไปได้เห็นร่างอันไร้วิญญาณของท่านผู้หมวดนอนสงบนิ่ง นั่นแหละพวกเราจึงเชื่อว่า ท่านผู้หมวดได้จากพวกเราไปแล้ว พวกเราสุดแสนเสียใจและเสียดาย แต่เมื่อนึกถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่ตรัสไว้ว่า "สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นย่อมมีความดับเป็นธรรดา" จึงทำให้พวกเราได้สติขึ้น

ถึงแม้ว่าท่านผู้หมวดจะจากไปก็เพียงแต่ร่างกายเท่านั้น แต่คุณงามความดีของท่านยังอยู่ในความทรงจำของผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดเวลา และขอให้ดวงวิญญาณของท่านผู้หมวดจงไปสู่สุคติภพด้วยเทอญ.

จาก นายสิบ ร. ๒๑ พัน ๑ ร.อ.

คำไว้อาลัย

"ประยงค์" ที่รักของพ่อ–แม่–น้อง–และญาติผู้ใหญ่

เมื่อ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๑๖ เวลาประมาณ ๐๕๐๐ น. ได้มีทหารชั้นสัญญาบัตร ยศร้อยตรี (ในเครื่องแบบ) เข้ามาที่บ้านครอบครัวของเรา ณ เลขที่ ๒๙/๑ ปากซอยแบริ่ง ถนนสุขุมวิท ต. บางนา อ. พระโขนง กรุงเทพมหานคร

ข่าวนั้นให้กับครอบครัวของเราว่า

"ร้อยโทประยงค์ สุทธิแช่ม ได้ถึงแก่กรรมอย่างกระทันหัน เมื่อ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๑๖ เวลาประมาณ ๐๑๓๐ น. ขณะนี้ศพอยู่ที่ ร.พ. ศรีราชา จังหวัดชลบุรี"

ครอบครัวเราทุกคน ต่างตกใจอย่างสุดซึ้ง ข่าวที่รับทราบในเวลารุ่งอรุณเช่นนี้ต่างเกือบไม่เชื่อว่าเป็นความจริง เมื่อได้รับคำยืนยันจากนายทหารผู้นั้น คุณยาย, แม่, และน้อง ๆ ต่างร่ำไห้ออกมาอย่างไม่รู้สึกตัว

พ่อคนเดียวที่ครอบครัวมองไม่เห็นน้ำตา ?

น้ำตาของพ่อคนเดียว "ตกใน" !

ความรู้สึกของพ่อ ไม่สามารถจะถ่ายทอดออกมาได้ ทั้งนี้เพราะพ่อเคยผ่านการสงครามอินโดจีน เคยรบจน—เรือแตก ลอยคออยู่ในทะเลมาแล้ว

"ประยงค์" เป็นสมาชิกในครอบครัวของเรา เป็นลูกของพ่อ—แม่—และเป็นพี่ของน้อง ๆ อีก ๘ คน เป็นที่รักของพ่อ—แม่—และน้อง ๆ ตลอดจนญาติผู้ใหญ่ เพราะ "ประยงค์" เป็นเด็กที่ดีอยู่ในโอวาทของพ่อและแม่ ตั้งแต่เยาว์วัยตราบจนกระทั่งเข้ารับราชการเป็น นนร. และสำเร็จการศึกษาเข้ารับราชการ เป็นนายทหารสัญญาบัตร ในทัศนะของพ่อ-แม่-และน้อง ๆ "ประยงค์" เป็นคนที่รักพ่อแม่และน้อง ๆ ตลอดจนญาติผู้ใหญ่ทุกคน "ประยงค์" รักงานที่ได้รับมอบหมายมา ทั้งนี้เพราะได้แสดงออกในเวลาที่กลับจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ จะเห็นได้ว่า "ประยงค์" มกหมุ่นกับตำหรับตำรา และงานบางอย่างที่นำมาทำในเวลานอกราชการ บางครั้งพ่อ—แม่ ต้องขอร้องให้มีการพักผ่อน ควรแยกเวลาพ่อ-แม่เห็นแก่สุขภาพของ "ประยงค์" ได้ตักเตือนอยู่เสมอ

"ประยงค์" เป็นคนที่ไม่ชอบพูด เป็นคนรักงาน ในทัศนะของครอบครัว "ประยงค์" ไม่ชอบเที่ยวเตร่ คบหาสมาคมแบบ ฟุ่มเฟือย เว้นแต่ "งานสังคม" ที่จำเป็นและเพื่อนที่รักชอบพอสนิทชิดชอบเท่านั้น

นิสัยอย่างหนึ่งที่ "ประยงค์" แสดงออกคือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนบ้าน, มิตรสหาย ฯลฯ เป็นที่รักของคนทั่วไป เป็นที่ทราบใน "ครอบครัวของเรา"

การจากไปอย่างไม่มีวันกลับเช่นนี้ ทำความเศร้าโศกให้แก่ครอบครัวของเราอย่างสุดซึ้ง ความรู้สึกเสีย-ดายในชีวิตและอนาคตของ "ประยงค์" ซึ่งยังก้าวหน้าทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติ และเป็นที่พึ่งของครอบครัว ต้องสูญสิ้นอย่างกระทันหันเช่นนี้ "ครอบครัวของเรา" ย่อมโศกเศร้าเป็นธรรมดา

ขอให้อำนาจกุศลผลบุญที่ "ประยงค์" ได้บำเพ็ญมาแล้วในระหว่างที่มีชีวิตอยู่ จงเป็นปัจจัยดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของ "ประยงค์" ได้ประสบสุขตามสมควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพนั้นเถิด

"ครอบครัวของเรา"

คู่มือปฏิบัติงาน

ศาสนพิธี

สังเขป

ข้อความเบื้องต้น

การทำกิจการงานทุกอย่าง ถ้าทำเป็นระเบียบย่อมเป็นที่น่าดู และเป็นเครื่องปลุกใจให้ได้รับความแช่มชื่นเบิกบาน หมู่ชนที่เจริญแล้ว จึงมีความนิยมในเรื่องระเบียบ ระเบียบที่นิยมทำกันจนเป็นธรรมเนียมจึงได้เรียกว่า พิธี.

ทุก ๆ ศาสนา ต่างก็มีระเบียบที่จะพึงปฏิบัติ อันเกี่ยวแก่การบำเพ็ญกุศลในศาสนาที่ตนนับถือ เพราะฉะนั้น ระเบียบแห่งการบำเพ็ญกุศลในศาสนาจึงเรียกว่า ศาสนพิธี และพิธีต่าง ๆ ที่ได้ประกอบขึ้นก็เป็นไปต่างๆ กัน เพราะเป็นไปตามความเชื่อถือในด้านพระพุทธศาสนาของเรา ก็มีนิยมบำเพ็ญหรือประกอบพิธี เช่น

การบำเพ็ญกุศลบางอย่าง นิมนต์พระบ้าง เชิญแขกผู้มีเกียรติมาประชุมบ้าง แล้วบำเพ็ญทานดังนี้เป็นต้น เมื่อปรารภเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น ก็จัดประกอบพิธีบำเพ็ญกุศล เมื่อเป็นเช่นนี้ พิธีการบำเป็ญกุศลในด้านพระ–พุทธศาสนาจึงมีมากอย่างรวมกล่าวโดยย่อคงมี ๒ คือ:—

๑. **พิธีบำเพ็ญกุศลเกี่ยวแก่การมงคล** เช่น โกนผมไฟ ตัดจุก แต่งงาน ทำบุญอายุ เป็นต้น.

๒. **พิธีบำเพ็ญกุศลเกี่ยวแก่การตาย** เช่นทำบุญ ๗ วัน, ๕๐ วัน, ๑๐๐ วัน, เผา, ทำบุญอัฐิเป็นต้น.

ในพิธีนั้น ๆ เมื่อจะประกอบขึ้นต้องให้มีระเบียบเป็นไปตามความนิยม การงานจึงจะลุล่วงไปได้ด้วยความเรียบร้อย.

ในที่นี้ จักได้กล่าวถึงระเบียบวิธีที่จะปฏิบัติงานในพิธีนั้น ๆ เพื่อเป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติงาน.

เมื่อจัดพิธีบำเพ็ญกุศลประเภทไหน เบื้องต้นต้องเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ และจัดกิจอื่นๆ ให้เสร็จเรียบร้อยตั้งต้นแต่การนิมนต์พระเป็นลำดับไป.

๑. **นิมนต์พระ** ควรเขียนเป็นฎีกา เพื่อท่านจักได้ถือเป็นหลักฐานกันลืม ข้อความที่เป็นหลักนั้นต้อง

แจ้งสถานที่, วัน, เดือน, ปี, และเวลา พร้อมทั้งชื่อผู้นิมนต์ ถ้าเกี่ยวด้วยงานศพ ต้องแจ้งให้ชัดเจนว่าศพของใคร ใครเป็นผู้จัดทำ พร้อมทั้งบอกชื่อ ยศบรรดาศักดิ์ของผู้ตายนั้นด้วย ส่วนข้อความอื่น ๆ ก็ตามแต่ผู้นิมนต์จะพึงเขียนตามต้องการ แต่มีข้อที่ควรกำหนดจำถ้อยคำตามที่ได้นิยมใช้ ถ้านิมนต์เกี่ยวกับการมงคล พึงกล่าว "เจริญพระพุทธมนต์" ถ้าเกี่ยวด้วยศพ พึงกล่าว "สวดมนต์" อย่าให้สับสน ถ้านิมนต์ฉัน อย่าพึงใช้ถ้อยคำที่ขัดกับพระวินัยบัญญัติ เช่น ออกชื่อโภชนะว่า นิมนต์ฉันข้าวเป็นต้น การนิมนต์ออกชื่อโภชนะเช่นนั้น เมื่อพระรับนิมนต์ในเมื่อไม่มีสมัยที่ได้รับยกเว้น ก็เกิดอาบัติ จึงควรใช้คำที่ควร เช่นนิมนต์รับอาหารบิณฑบาตเช้าเพลหรือนิมนต์ฉันเช้า ฉันเพล ตามสมควร.

จำนวนพระที่นิยมในพิธีนั้น ๆ มีกำหนดไม่สู้แน่นอนโดยสามัญ ๕,๗,๙,๑๐,๑๑, ในงานทั่วไป เว้นงานมงคลสมรส มงคลสมรสนิยมคู่ เช่น ๖,๘,๑๐, ส่วนในพระราชพิธีตั้งแต่ ๑๐ ขึ้นไปเช่น ๑๐,๒๐ เป็นต้น.

อนึ่ง การนิมนต์พระในพิธีเกี่ยวแก่การมงคล โดย

มากไม่นิยมการขอสงฆ์ และไม่ถวายเป็นสังฆทาน มีอยู่บ้างแต่เป็นจำนวนน้อยเช่นบางท่านทำบุญอายุไม่ต้องการทำเป็นพิธีใหญ่ก็ขอสงฆ์ไปถวายเป็นสังฆทาน ไม่มีการสวดมนต์เลี้ยงพระ.

๒. **จัดสถานที่** การงานที่เกี่ยวพิธี มีการเชื้อเชิญบรรดาญาติมิตรมาประชุมรวมเรียกว่า เชิญแขก เมื่อเป็นเช่นนี้ เรื่องสถานที่เป็นสิ่งสำคัญต้องจัดทำให้สะอาดหมดจดตามสมควร ถ้าสามารถตกแต่งด้วยเครื่องประดับตกแต่งอีกก็ได้ เมื่อไม่สามารถ เป็นแต่เพียงปัดกวาดเช็ดถูให้ดูสะอาดตาเก็บงำสิ่งของ อย่าทิ้งให้เกะกะกีดขวางหรือนำเข้าจัดตั้งไว้ให้เป็นระเบียบ เช่นนี้ก็ได้.

อนึ่ง ในบางแห่งมักนิยมการขึงม่านข้างฝาด้วยแท้จริง ในเรื่องการขึงม่านข้างฝานั้นพึงทราบว่าไม่จำเป็นต้องขึงเสมอไป คุณค่าของการขึงม่าน ก็ดูเหมือนเป็นเพียงบังสิ่งไม่สะอาดตามข้างฝาเท่านั้น ถ้าเมื่อฝาสะ-อาดดีแล้วก็ไม่จำต้องขึง เพราะการขึงม่านบังหลัง ในที่บางแห่งกลับปิดช่องลมให้อบอ้าว บางคราวปิดทางแสงสว่างที่จะเข้าให้มืด ไม่โปร่ง

การจัดทำสถานที่ให้สะอาดงดงาม ถือกันว่าเป็นมงคล และต้อนรับสิ่งเป็นมงคล ต้อนรับแขกผู้มาในงาน

๓. **ปูลาดพื้นสถานที่** พึงจัดปูลาดพื้นด้วยเครื่องปูลาด เช่นพรมหรือเสื่อตามสมควร เพื่อเป็นที่รับแขกที่มาในงาน การปูลาดไม่ใช่เพียงปูพอให้เต็มไปเท่านั้นต้องมุ่งถึงความเหมาะสมและความสวยงามด้วย ถ้าเครื่องปูลาดมีมาก สามารถปูให้เต็มสถานที่ประกอบพิธีได้ก็ปูให้เต็ม พึงเลือกคัดดูสีสัณฐานลวดลาย และขนาดให้พอเข้ากันได้ปูลำดับกันไปแต่มีข้อที่ควรกำหนดไว้คือ การปูลาดตรงที่ต่อต้องให้ ด้านสูงทับด้านต่ำ อย่าให้ด้านต่ำทับด้านสูง ทางไหนสูง ทางไหนต่ำ ให้กำหนดทางด้านพระพุทธรูปและพระสงฆ์ประดิษฐานอยู่เป็นด้านสูง เพราะตามความนิยมโดยทั่วไป เกี่ยวด้วยการคารวะกันผู้ใหญ่นั่งสูงกว่าผู้น้อย ผู้น้อยไม่นั่งสูงกว่าผู้ใหญ่ พระก็ยังต้องนั่งตามลำดับอาวุโส คือ พรรษาที่สูงและต่ำตามลำดับกันไป และยังมีข้อห้ามอยู่อีกว่า ห้ามพระผู้มีพรรษาสูง ซึ่งเรียกว่าพระเถระ นั่งข้ามอาสนะ คือนั่งเสียในลำดับที่ต่ำ พระผู้น้อยไม่อาจไปนั่งในที่สูงได้ และ

ต่ำลงไปอีกก็ไม่มีที่นั่งอีก ชื่อว่าเป็นการปิดกั้นที่นั่งกันอยู่ในตัว และปรับอาบัติแก่ผู้น้อยซึ่งนั่งในลำดับที่สูงกว่าพระผู้ใหญ่ เว้นไว้แต่จะได้รับอนุญาต แม้ในหมู่คฤหัสถ์ที่มีจรรยาอันดีงาม ก็ยังนิยมการนั่ง การเดินเป็นไปตามลำดับผู้ใหญ่ผู้น้อยเช่นเดียวกัน การปูลาดถ้าใช้ผืนต่ำซ้อนทับผืนอยู่ด้านสูงผู้ที่นั่งในด้านต่ำก็ชื่อว่านั่งสูงกว่าผู้ใหญ่ เพราะฉะนั้นการปูลาดจึงควรระวังให้มาก ถ้าเครื่องปูลาดมีน้อยจะใช้ปูเป็นแห่ง ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้.

๔. **ปูลาดอาสนะพระสงฆ์** เมื่อได้ปูลาดพื้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว พึงปูลาดอาสนะสำหรับพระสงฆ์นั่งพระสงฆ์ที่นั่งในพิธี นิยมนั่งเรียงเป็นแถว ไม่ใช้นั่งเป็นหมู่ จึงต้องลาดอาสนะให้ยาวไปเป็นแถวตามต้องการ กะให้พอเหมาะกับพระที่จะนั่ง อย่าให้ห่างกันจนเกินไป หรือเบียดเสียดจนเกินควร ดูแต่เพียงพอเหมาะพอสบาย

อาสนะพระสงฆ์ พึงลาดทับลงบนอาสนะของคฤหัสถ์ อย่างให้เครื่องลาดที่คฤหัสถ์นั่ง ทับอยู่ข้างบน เพราะถ้าทับอยู่ข้างบน เมื่อนั่งลง ก็ชื่อว่านั่งสูงกว่าพระสงฆ์ ขาดคารวะในพระภิกษุสงฆ์ หรืออาสนะที่ใหญ่

หรือยาวผืนเดียวกัน ให้พระนั่งในเอกเทศข้างหนึ่ง แม้เช่นนี้คฤหัสถ์ขึ้นนั่งร่วมอยู่ด้วยก็ไม่ควรชื่อว่าขาดคารวะเช่นเดียวกัน ถ้าหากหญิงขึ้นนั่งอยู่บนอาสนะนั้นด้วย พระก็ต้องอาบัติ เพราะมีพระพุทธบัญญัติห้ามภิกษุนั่งอาสนะเดียวกับหญิง แม้ว่าเป็นผืนใหญ่หรือยาวเท่าไร และนั่งไม่ใกล้กัน ก็ยังชื่อว่านั่งอาสนะเดียวกัน เพราะฉะนั้น การจัดอาสนะสำหรับพระสงฆ์ จึงควรให้เป็นคนละส่วนกับคฤหัสถ์ เมื่อปูอาสนะของคฤหัสถ์แล้วควรปูอาสนะพระสงฆ์ให้ห่างออกไปเสียอีกส่วนหนึ่ง เว้นช่องว่างเล็กน้อยอย่าให้เกี่ยวกัน ถ้าเป็นเครื่องปูลาดที่กว้างใหญ่จะทำเช่นนั้นไม่ได้ พึงใช้อาสนะอื่นปูทับลงข้างบน. ตามที่นิยมกันมักใช้ผ้าขาวหรือผ้าสีอื่น ๆ ก็ได้ปูลาดทับลงข้างบนทำเช่นนี้ก็ชื่อว่ามีอาสนะคนละผืน ไม่ต้องร่วมกันกับคฤหัสถ์ ถ้าจัดให้งดงามดีกว่านี้ เมื่อลาดผ้ายาวลงไปผืนหนึ่งแล้ว พึงปูอาสนะเล็ก ๆ นั่งเฉพาะองค์ทับลงอีกชั้นหนึ่ง เช่นนี้ดีและดูงามด้วย ชื่อว่าเป็นการแสดงคารวะด้วย แม้ใคร ๆ จะขึ้นไปนั่งบนอาสนะนอกจากที่พระสงฆ์แล้วย่อมไม่ขัดสน เมื่อลาด

อาสนะเสร็จแล้ว ถ้ามีหมอนอิงก็ตั้งพิงไว้ด้านหลังเฉพาะองค์ ๆ ที่กล่าวมานี้เป็นการจัดรับรองพระสงฆ์และแขกนั่งกับพื้น เมื่อจัดนั่งกับพื้น ไม่ควรนำเก้าอี้นั่งรับแขกมาตั้งในบริเวณนั้น เว้นแต่ตั้งเก้าอี้ไว้ในที่ต่ำกว่าเพราะถ้าพระสงฆ์นั่งอยู่กับพื้น คฤหัสถ์ขึ้นนั่งอยู่บนเก้าอี้ ถือกันว่าเสียมารยาทที่ดีงามอย่างยิ่ง ขาดคารวะในพระสงฆ์ เท่ากับเป็นการหมิ่นพระสงฆ์ว่าเป็นผู้ต่ำหรือเลว จึงควรระวังให้มาก

สถานที่ที่ทำพิธีจัดรับแขกด้วยเก้าอี้ อาสนะพระสงฆ์ก็ต้องยกเป็นอาสน์สงฆ์ขึ้น ให้มีความสูงกว่าเก้าอี้หรือเสมอกันจึงควร แต่จะให้พระนั่งเก้าอี้ห้อยเท้าสวดมนต์ไม่ควร เพราะดูไม่งาม และเรื่องของพระนิยมนั่งราบ การยกอาสน์สงฆ์ให้พระนั่ง แม้จัดรับแขกนั่งกับพื้นก็มีนิยมกันอยู่เหมือนกัน.

๕. **จัดเครื่องรับรอง** เมื่อจัดที่ปูลาดอาสนะเสร็จแล้ว พึงจัดเครื่องรับพระรับแขกต่อไป. ตามประเพณีนิยมของไทย เครื่องรับรองมีมากอย่าง จักกล่าวเฉพาะ

ที่เป็นหลักใหญ่ ๆ เมื่อสามารถอย่างไร พึงจัดตามความประสงค์

เครื่องรับรองพระหรือแขกทั่ว ๆ ไป มีกระโถน ที่น้ำเย็น ที่น้ำร้อน หมากพลูหรือบุหรี่ จัดใส่ภาชนะไว้ หรือมีน้ำดื่ม ก็ควรจัดเตรียมไว้ ในส่วนที่สำหรับรับพระ สิ่งที่ไม่ควรให้ขาด คือกระโถนและที่น้ำ แม้ในด้านพิธีกรรมของสงฆ์ ในเรื่องน้ำก็ขาดไม่ได้ เช่นก่อนที่จะทำสังฆกรรมมีสวดปาฏิโมกข์ เป็นต้น ท่านก็ให้เตรียมตั้งน้ำใช้น้ำฉันไว้ เพราะฉะนั้นจึงไม่ควรขาด เมื่อจัดเสร็จแล้ว พึงนำไปตั้งไว้ตามที่ จัดเฉพาะองค์ อย่ารวมกัน ถ้าไม่สามารถ เพราะภาชนะไม่พอ บางสิ่ง บางอย่าง จะใช้ ๒ องค์ต่อ ๑ ที่ก็ได้ เช่น กระโถน หมากพลูหรือบุหรี่ ส่วนน้ำ ต้องจัดจำกัดเฉพาะองค์ จะใช้รวมกันไม่ได้ เพราะมีพระพุทธบัญญัติห้ามดื่มร่วมบริโภคร่วมในภาชนะเดียวกัน ส่วนหมากพลูหรือบุหรี่ เป็นชิ้นหรือเป็นส่วนอยู่แล้ว เมื่อต้องการหยิบมาเฉพาะส่วน ไม่ชื่อว่าบริโภคร่วมภาชนะเดียวกัน.

การจัดตั้งเครื่องรับรองพระสงฆ์นั้น ให้ตั้งกระโถน ที่น้ำเย็นที่หมากหรือบุหรี่ ทางด้านขวาของพระสงฆ์ให้เรียงเป็นลำดับกัน คือตั้งกระโถนไว้ด้านใน ถัดออกมาที่น้ำเย็น ถัดออกมาที่หมากพลูหรือบุหรี่ ตั้งกระโถนให้เป็นหลักเสียก่อน อย่าให้ล้ำไปด้านหลังมากนัก อย่าให้ล้ำออกนอกมากนัก แนวด้านหน้าของหมอนอิงนั้นพอเหมาะ แล้วจึงวางที่น้ำเย็น หมากพลูหรือบุหรี่ถัด ๆ กันออกมา อย่าให้สับสนกัน และอย่าวางให้ห่างกันนักชิดกันนัก ดูระยะแต่พองาม และต้องดูแถวให้ตรงกันทั้งด้านขวางและด้านยาว อย่าให้แถวคดไปคดมา ไม่น่าดู น้ำร้อนหรือ น้ำดื่ม เมื่อพระเข้านั่งที่แล้วจึงถวาย.

ส่วนเครื่องรับรองแขกคฤหัสถ์ พึงจัดตามประเพณีนิยม เช่นมีน้ำร้อนน้ำเย็นหรือน้ำดื่มตามสมควรจัดรวมตั้งไว้เป็นที่ ๆ ก็ได้ ถ้าเป็นแขกผู้ใหญ่ควรจัดให้เฉพาะที่ ถ้าแขกมากเกรงจะไม่ทั่วถึง – พึงจัดใส่ภาชนะไปให้เป็นคราว ๆ

๖. **จัดเครื่องบูชาและตั้งพระพุทธรูป** เครื่องบูชาตามที่นิยมใช้กันอยู่นั้น มีหลายอย่างต่าง ๆ กัน

เช่น ม้าหมู่ โต๊ะชั้น โต๊ะเดี่ยว จัดเครื่องสักการะมาก บ้างน้อยบ้าง เป็นไปตามความเหมาะสม เป็นไปตามฐานะและพิธีใหญ่หรือเล็ก หรือตามความสามารถที่จะจัดได้ เครื่องสักการะที่เป็นหลัก มี ๓ อย่างคือ ดอกไม้ ธูป เทียน ที่ใช้ตั้งบูชาบนโต๊ะอย่างน้อย ๕ ที่ คือ ดอกไม้ ๒ ที่ เทียน ๒ ที่ ธูป ๑ ที่ ธูปปักเพียง ๓ เล่มพอ เทียนธูปที่ปักไว้สำหรับจุดบูชา ควรชุบน้ำมันที่ไส้เทียนและที่ปลายธูปสักเล็กน้อยก่อน เพื่อจุดง่าย และน้ำมันที่ชุบนั้นน้ำมันยางเป็นดีกว่าอย่างอื่น แต่อย่าให้มากเกินไป.

สำหรับในเรื่องเครื่องบูชาหรือเครื่องสักการะนี้ ไม่สู้แน่นอน ให้พิจารณาดูตามควร ข้อสำคัญมีอยู่ก็คือให้เป็นสิ่งที่เหมาะสมแก่ความที่จะตั้งพระพุทธรูปและที่บูชา ถ้าพิธีใหญ่ เชิญแขกมาก จะจัดเครื่องบูชานิดหน่อยดูไม่งาม ในเรื่องพิธีพระ สำคัญอยู่ที่เครื่องบูชา ถ้าจัดไม่น่าดู ก็ไม่เป็นที่ส่งเสริมเชิดชูเกียรติ์หรือสง่าราศี แม้จะจัดให้ใหญ่โตอย่างไร ก็ไม่น่าดู.

เครื่องบูชา ควรตั้งไว้ด้านขวาของพระสงฆ์ แต่ถ้าสถานที่ไม่อำนวย ตั้งไว้ด้านซ้ายก็ได้ การตั้งต้องพิจารณาให้เหมาะสมแก่สถานที่ อย่าให้ใกล้ชิดกับทางที่จะต้องใช้เดินผ่านไปมา อย่าให้ขัดกับที่รับแขก ควรจะตั้งผันพระพักตร์พระพุทธรูปไปไหน ? ข้อนี้มีความนิยมต่าง ๆ กัน บางแห่งตั้งผันพระพักตร์ไปตามแถวพระ-สงฆ์นั่ง บางแห่งผันพระพักตร์ไปตามพระสงฆ์ เมื่อพิจารณาดูตามความเหมาะสมแล้ว ผันพระพักตร์ไปตามพระสงฆ์ดีกว่า สมมติว่าเป็นประมุขคือเป็นหัวหน้า และการตั้งพระพุทธรูปบูชา ก็เพื่อให้เจ้าของงานบูชา ผันพระพักตร์ทางเดียวกันกับพระสงฆ์สะดวกในการจุดเทียนธูปและกราบไหว้ ถ้าตั้งเครื่องบูชาสกัดหัวแถว ผันพระพักตร์พระพุทธรูปไปตามแถวพระสงฆ์ไม่สะดวกแก่การจุดเทียนธูปและกราบไหว้ ถ้าสถานที่ไม่เหมาะแม้จะตั้งเลื่อนห่างจากแถวพระสงฆ์ก็ได้ ถ้าห่างออกมาไม่เข้าลำดับแถว จักตั้งผันพระพักตร์ไปตามแถวพระสงฆ์ก็ได้เพราะสะดวกในการจุดเทียนธูปและกราบไหว้เหมือนกัน มีข้อที่ควรกำหนดก็คือ เมื่อผู้บูชากราบพระพุทธรูป

อย่าต้องให้หันหลังให้พระสงฆ์ เมื่อจัดตั้งโต๊ะเครื่องบูชาเสร็จแล้ว ควรมีพรหมเล็ก ๆ หรือผ้าก็ได้ ปูไว้หน้าโต๊ะผืนหนึ่ง ไม่ใช่สี่เหลี่ยม ชนิดสี่เหลี่ยมผืนผ้า ปูด้านยาวพุ่งตรงออกมาจากโต๊ะเครื่องบูชา ไม่ใช่ขวางหน้าโต๊ะเป็นที่สำหรับกราบ (ถ้าเจ้าของงานเป็นชั้นเจ้า ต้องมีผ้าขาวสี่เหลี่ยม หรือสี่เหลี่ยมรีขนาดผ้าเช็ดหน้า ปูทับไว้อีกผืนหนึ่ง) ผ้าปูสำหรับกราบหน้าโต๊ะนี้ ถ้าชั้นสูงชั้นผู้ใหญ่ไม่ควรให้ขาด.

พระพุทธรูปที่นำมาประดิษฐานบนที่บูชา ในงานพิธีทั่วไปมักนิยมใช้พระพุทธรูปปางสมาธิหรือมารวิชัย ไม่สู้จะนิยมพระยืน ถ้าเป็นงานทำบุญวันเกิดหรือทำบุญอายุ มักนิยมใช้พระประจำวันเกิดของเจ้าของงาน.

๗. **ตั้งภาชนะน้ำมนต์** ภาชนะที่สำหรับใส่น้ำทำน้ำมนต์ มักนิยมใช้ครอบสำริด ถ้าหาไม่ได้จะเป็นครอบทองเหลือง ทองแดงก็ได้ ถ้าไม่มีครอบใช้บาตรหรือขันก็ได้ ตามโบราณท่านนิยมใช้บาตรดิน แต่มาในบัดนี้บาตรดินหายาก แม้บาตรเหล็กก็ใช้กัน มีข้อจำกัดอยู่ว่าอย่าใช้เครื่องทองหรือเงินใส่น้ำสำหรับให้พระทำน้ำมนต์

เพราะเป็นของอนามาส พระจับต้องอาบัติ แต่ถ้านำมาใส่น้ำสำหรับผสมน้ำมนต์ไม่ห้าม เพราะไม่ได้เกี่ยวกับพระจะจับต้อง ถ้าต้องการน้ำมาก เช่นในการตัดจุกหรือมงคลสมรส ควรใช้บาตรหรือหม้อน้ำมนต์ตั้งเพิ่มไว้อีก น้ำอย่าให้พร่องมากนัก ให้เต็มแต่ไม่ถึงล้น สิ่งต่าง ๆ ที่จะใส่ในหม้อน้ำมนต์ ตามในพระราชพิธีไม่นิยมใช้ จึงไม่กล่าวในที่นี้.

๘. สิ่งต่าง ๆ ที่จะต้องเตรียมไว้ใช้ในพิธีมงคลนอกจากน้ำมนต์

ก. งานมงคล โกนผมไฟ ตัดจุก ควรเตรียมสังข์ โถปริก ใส่กระแจะ กรรไกร กรรบิด (มีดโกน) มงคลบางแห่งก็มีหญ้าแพรก ใบบัวหลวงหรือใบบอนสำหรับรองผมที่ตัดหรือโกนแล้วด้วย.

ข. งานมงคลสมรส ควรเตรียมสังข์ มงคลคู่.

ค. งานขึ้นบ้านใหม่ ควรเตรียมโถปริกใส่กระแจะสำหรับเจิมประตูบ้าน ทรายใส่ภาชนะเช่นบาตรไว้ เสร็จแล้วจักใช้โรยรอบ ๆ บ้าน ซึ่งถือกันว่าเป็นมงคลและป้องกันภัยอันตราย.

สิ่งเหล่านี้ ควรหาเตรียมไว้ และจัดโต๊ะไว้สำหรับตั้งโต๊ะหนึ่ง จะตั้งด้านขวาหรือด้านซ้ายของเครื่องบูชาตามแต่จะเหมาะ แล้วนำสิ่งที่เตรียมไว้นั้นใส่ภาชนะรวมตั้งบนโต๊ะนั้น ส่วนครอบสำหรับทำน้ำมนต์ เมื่อพระเข้านั่งที่เรียบร้อยแล้ว พึงนำไปตั้งไว้ที่ตรงหน้าพระที่ท่านจักเป็นผู้หยดเทียน.

เทียนสำหรับทำน้ำมนต์ ควรใช้ขี้ผึ้งแท้ มักนิยมขนาดหนัก ๑ บาท หรือจะหย่อนบ้างเกินบ้างก็ไม่สู้จำกัดตายตัวนัก ติดประจำไว้ที่ภาชนะน้ำมนต์.

เครื่องประน้ำมนต์ ควรใช้หญ้าคามัดเป็นกำแล้วตัดปลาย ตัดราก กะยาวประมาณ ๑ ศอก เพราะถือกันว่าเป็นหญ้ามงคล พระพุทธเจ้าเมื่อจะได้ตรัสรู้ ก็ประทับนั่งบนมัดหญ้าคา ซึ่งเรียกกันว่ารัตนะบัลลังก์ ในศาสนาพราหมณ์ ก็ถือว่าเป็นหญ้ามงคล เพราะเป็นหญ้าที่รองหม้อน้ำอมฤต ไม่ควรใช้อย่างอื่น เช่น ใบมะยม เพราะใบมะยมมักถือว่าสำหรับประพรมไล่ผี ไม่ใช่มงคล.

ถ้าเป็นงานมงคลทำบุญอายุ มักนิยมต่าง ๆ กัน มีพิธีโหรหรือพราหมณ์ด้วย บ้างไม่มีโหรหรือพราหมณ์ แต่มีเครื่องบูชาเกี่ยวอยู่บ้าง เฉพาะไม่มีโหรหรือพราหมณ์ ต้องเตรียมดังนี้

ถ้ามีการอาบน้ำ ต้องเตรียมสังข์สำหรับหลั่งน้ำพระพุทธมนต์ด้วย และเทียนมงคลใช้ขี้ผึ้งแท้หนัก ๙ บาท ไส้ใช้เกินอายุของเจ้าของ ๑ เส้น พื้นมีความยาวรอบศีรษะเจ้าของเทียนมงคลนี้ใช้แทนเทียนชัย ฯ ถ้ามีเทียนชัย ฯ ด้วย เทียนมงคลให้เปลี่ยนใช้ไส้ ๓๒ เส้น ส่วนเทียนชัย ฯ ใช้ขี้ผึ้งแท้หนักเกินอายุของเจ้าของ ๑ บาท ไส้เกินอายุเจ้าของ ๑ เส้น ให้มีความสูงเท่าตัวเจ้าของเทียนชัย ฯ เวลาจุดแล้วต้องระวังอย่าให้ดับในระหว่าง ต้องจุดให้หมดเล่ม ถ้าดับในระหว่าง มักถือกันว่าเป็นลางไม่ดี จึงต้องระวังให้มาก โดยมากมักจะหาตู้เทียนแล้วจุดตั้งไว้ในตู้.

เวลาจุด เมื่อพระเริ่มเจริญพระพุทธมนต์ถึงบทว่า พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ ฯ จึงลงมือจุดเทียนชัย ฯ และเทียน

มงคล ถ้าฤกษ์จุดเทียนชัย ๆ มี พึงจุดเทียนชัย ๆ ตามฤกษ์ ส่วนเทียนมงคลจุดดังกล่าวแล้ว.

ถ้าทำตามปกติธรรมดา ก็จัดอย่างมงคลทั่ว ๆ ไป ที่นำมากล่าวไว้ ก็เพื่อให้ทราบเป็นเค้าเรื่องเท่านั้น

การทำบุญอายุ มีกำหนดวันดังนี้ คือ ถ้าเกิดในวันไหน ให้เจริญพระพุทธมนต์ในวันนั้น เช่น เกิดวันที่ ๕ พึงเจริญพระพุทธมนต์ในวันที่ ๕ เลี้ยงพระในวันที่ ๖ ถ้าทำงานวันเดียว ก็เลี้ยงพระในวันที่ ๕ นั้น เพราะท่านถือวันเจริญพระพุทธมนต์เป็นวันสำคัญ.

อนึ่ง ในพิธีทำบุญอายุตามที่นิยมมักมีพิธีทักขิณานุปทานหรือเปตพลีเสียก่อน คือ ทำก่อนจากเจริญพระ-พุทธมนต์ ในวันเดียวกัน ก่อนเวลากันก็ได้ หรือทำเสียก่อนวันหนึ่งก็ได้ เป็นพิธีบำเพ็ญกุศลอุทิศให้บุรพชนที่ล่วงลับไปแล้ว มีสดับปกรณ์หรือบังสุกุลแล้วกรวดน้ำอุทิศผล จะทำมากหรือน้อย ก็แล้วแต่กำลัง.

๙. วงด้ายสายสิญจน์ สายสิญจน์ ต้องใช้ด้ายดิบจับเป็น ๓ หรือ ๙ เส้น ตามความนิยมมักเป็น ๙ เส้น ใช้ด้ายอย่างอื่น เช่น ด้ายกลุ่ม ด้ายฟอก เป็นต้น

ไม่ควร ในงานมงคลทั่วไป นิยมใช้วงทั่วบ้าน ตั้งต้นแต่พระพุทธรูปที่เครื่องบูชา แล้วเวียนไปทางขวา เป็นทักขิณาวัฏฏ์ แล้วกลับมาบรรจบที่พระพุทธรูป พันไว้ที่พระหัตถ์หรือที่ฐานข้างบนของพระพุทธรูป อย่าพันกับองค์พระ จักแลดูเป็นมัดพระพุทธรูป จากพระพุทธรูปก็วงเครื่องต่าง ๆ ที่นำมาประกอบพิธีซึ่งตั้งไว้บนโต๊ะนั้น วงเวียนขวาเช่นเดียวกัน แต่จงกำหนดดู ว่าจะให้สายสิญจน์ลงทางไหน จึงจะไม่ติดกับกิจการที่จะทำในลำดับต่อไปวงเสร็จ แล้วหาภาชนะรอง กลุ่มสายสิญจน์ไว้ ส่วนหม้อทำน้ำมนต์รอไว้ให้พระวงก็ได้.

สายสิญจน์ เมื่อวงแล้วต้องระวังให้มากห้ามการข้ามกราย จะยกสิ่งของข้ามหรือเอื้อมมือข้ามไม่ได้ทั้งสิ้น ห้ามทั้งพระและคฤหัสถ์ ถ้ามีความจำเป็น เช่นจะหยิบยกสิ่งของก็พึงยกสายสิญจน์ขึ้นก่อนแล้วลอดไปข้างล่าง.

ถ้าเป็นมงคลโกนผมไฟหรือตัดจุก นิยมวงที่เด็กด้วย ในเวลาฟังพระเจริญพระพุทธมนต์ และเวลาตัดโกน ตามแบบเก่า ที่ทำกันตามชนบท มักวงไว้กับตัวเด็ก ถ้าเป็นเด็กหญิง เมื่อวงแล้วก็ไปพันไว้กับวัตถุอื่นแล้ว

จึงเอากลุ่มด้ายสายสิญจน์ถวายพระ วงอย่างนี้ไม่เหมาะ เพราะบางคราว ผู้ที่ไม่รู้ก็มักหยิบสิ่งของข้ามไปบ้าง เอื้อมมือข้ามไปบ้าง ไม่สมควร สู่วงไว้ให้สูง พอเดินไม่ถูกศีรษะไม่ได้ ไม่ต้องไประวัง แม้เด็กจะเป็นหญิงก็ไม่มีทางขัดข้องอะไรกับพระ.

กิจการต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ ต้องเตรียมจัดไว้ให้เสร็จก่อนเวลาที่พระสงฆ์จะมาถึง.

๑๐. **ต้อนรับพระสงฆ์** เมื่อใกล้จะถึงกำหนดเวลาที่พระจะมา ควรจัดหรือส่งผู้ใดผู้หนึ่งให้เตรียมคอยต้อนรับพระ และเตรียมน้ำไว้สำหรับล้างเท้าพระ เพราะพระเมื่อเวลาเข้าบ้านเดินไปด้วยเท้าเปล่าไม่สวมรองเท้า เพราะมีพระพุทธบัญญัติห้ามไว้ว่า "เรา (ภิกษุ) ไม่เป็นไข้ จักไม่สวมรองเท้าเข้าไปในบ้าน" ถ้าภิกษุรูปใดฝ่าฝืน ปรับเป็นอาบัติทุกกฏ เมื่อเป็นเช่นนี้ เดินไปด้วยเท้า ๆ ย่อมเปื้อน.

เมื่อพระถึงแล้ว พึงออกไปนิมนต์ อย่าต้องให้พระไปเงอะงะเก้อเขินเพราะไม่พบเจ้าของหรือผู้นิมนต์ แล้วล้างเท้าเช็ดเท้าที่เปียกให้ และพาไปยังที่พัก ถ้าไม่

ได้จัดที่พักไว้ส่วนหนึ่งต่างหาก พึงนิมนต์ให้เข้านั่งตามที่ ครั้นนั่งเรียบร้อยแล้ว ภึงประเคนสิ่งของที่ได้จัดเตรียมไว้ต้อนรับ ครั้นประเคนแล้วพึงประณมมือไหว้ หรือกราบตามสมควร.

การประเคน ในตอนนี้จะเป็นใครก็ได้ จะเป็นชายหรือหญิงไม่ห้าม แต่ต้องทำให้ถูกลักษณะของการประเคน

ลักษณะของการประเคน การประเคนนั้นท่านวางหลักไว้ดังนี้

๑. ของนั้นไม่ใหญ่โตหรือหนักเกินไป เป็นของยกคนเดียวได้.

๒. ผู้ประเคนเข้าอยู่ในหัตถบาส (คือห่างจากผู้รับประมาณหนึ่งศอกในระหว่าง)

๓. น้อมให้ด้วยกาย หรือของเนื่องด้วยกาย

ผู้ประเคน ต้องเข้าไปอยู่ในที่ใกล้ในระยะดังกล่าวนั้น แล้วยกสิ่งของให้พ้นขึ้นจากพื้น แล้วน้อมถวายสิ่งของที่ต้องประเคน คือสิ่งที่จะพึงบริโภค เช่น อาหาร น้ำร้อน หมากพลูบุหรี่ เป็นต้น ถ้าไม่ได้ใช้บริโภค เช่น

กระโถนไม่ต้องประเคน เมื่อประเคนแล้วไม่ต้องไปจับเลื่อนของท่านอีก ถ้าไปจับเลื่อนของท่านต้องประเคนใหม่ ผู้หญิงประเคน ถ้าได้หัตถบาสและถูกลักษณะแล้ว ผู้ชายไม่ต้องประเคนซ้ำก็ได้ ที่ต้องประเคนซ้ำ ก็เฉพาะที่ยังทำไม่ถูกระเบียบ.

๑๑. **เริ่มพิธี** เมื่อพระมาประชุมพร้อมแล้ว พึงเริ่มพิธีจุดเทียนเป็นต้นต่อไป.

การจุดเทียนธูป เป็นหน้าที่ของเจ้าของงานโดยตรง ไม่ควรให้ผู้อื่นจุดแทน ถ้าเป็นงานมงคลสมรส ให้คู่บ่าวสาวแบ่งกันจุด ควรเตรียมเทียนเล็ก ๆ ปักเชิงไว้ ๑ เล่ม เรียกว่าเทียนชนวน สำหรับจุดขึ้นก่อนแล้ว นำเทียนชนวนไปจุดที่เทียนเครื่องบูชา หรือเทียนน้ำมนต์

๑๒. **คำบูชาพระ** เบื้องต้นจุดเทียนชนวนแล้ว ก่อนที่จะจุดเทียนที่บูชา ควรกราบพระพุทธรูปเสียก่อน แล้วใช้เทียนชนวนจุดเทียนบนที่บูชา ให้จุดเล่มด้านขวาของพระพุทธรูปก่อน แล้วจุดเล่มด้านซ้าย ต่อไปจุดธูป เทียนน้ำมนต์ยังไม่ต้องจุด เมื่อจุดเทียนธูปที่เครื่องบูชา

เสร็จแล้ว พึงนั่งคุกเข่าประณมมือตั้งใจบูชา (นึกในใจ) ด้วยคำว่า

อิเมหิ สกฺกาเรหิ พุทฺธํ อภิปูชยามิ.
อิเมหิ สกฺกาเรหิ ธมฺมํ อภิปูชยามิ.
อิเมหิ สกฺกาเรหิ สงฺฆํ อภิปูชยามิ.

แล้วกราบ ๓ ครั้ง ครั้งที่ ๑ นึกในใจว่า พุทฺธํ วนฺทามิ ครั้งที่ ๒ ว่า ธมฺมํ วนฺทามิ ครั้งที่ ๓ ว่า สงฺฆํ วนฺทามิ. หรือครั้งที่ ๑ นึกในใจว่า อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภควา, พุทฺธํ ภควนฺตํ อภิวาเทมิ. ครั้งที่ ๒ ว่า สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม, ธมฺมํ นมสฺสามิ. ครั้งที่ ๓ ว่า สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, สงฺฆํ นมามิ. อย่างใดอย่างหนึ่งตามความพอใจ.

ทุก ๆ ครั้งที่กราบพระ ควรปฏิบัติดังที่กล่าวมานี้.

เมื่อบูชาและกราบเสร็จแล้ว พึงถวายกลุ่มด้ายสายสิญจน์ หรือถวายเมื่อตอนจุดเทียนแล้วก็ได้ หรือให้ใคร ๆ ถวายก็ได้ เสร็จแล้วเริ่มอาราธนาศีลต่อไป.

๑๓. **อาราธนาศีล** ศีลที่นิยมในพิธีต่าง ๆ คือ ศีล ๕ เจ้าของงานอาราธนาเองหรือจะให้ใครอาราธนา

จะเป็นชายหรือหญิงได้ทั้งสิ้น พึงนั่งคุกเข่ากราบ ๓ ครั้ง แล้วประณมมืออาราธนาด้วยเปล่งวาจาที่ดังพอได้ยินว่า

มยํ ภนฺเต ติสรเณน สห ปญฺจ สีลานิ ยาจาม ๓ หน หรือจะเติม ทุติยมฺปิ ฯ ตติยมฺปิ ด้วยก็ได้.

อีกอย่างหนึ่งว่า มยํ ภนฺเต วิสุํ วิสุํ รกฺขณตฺถาย ติสรเณน สห ปญฺจ สีลานิ ยาจาม. ทุติยมฺปิ ฯ ตติยมฺปิ ฯ ดังนี้ ก็ได้ แล้วพึงตั้งใจรับศีลต่อไป (แบบนี้นิยมใช้กันอยู่โดยทั่วไป แม้ในพระราชพิธีก็ใช้อย่างนี้)

การรับศีล ไม่ควรทำแต่พอสักว่าเป็นเท่านั้นควรตั้งใจรับ คิดงดเว้นตามข้อที่ห้ามทุก ๆ สิกขาบทไป เช่นนี้จึงจะเป็นบุญกุศล และเป็นมงคลแก่ตนเองด้วย ท่านที่ยังจำศีล ๕ ไม่ได้ หรือยังไม่เข้าใจว่าท่านห้ามอะไรบ้าง ก็ควรศึกษาท่องจำให้ขึ้นใจ ทั้งให้เข้าใจในเนื้อความของท่านด้วย พระท่านว่านำ ผู้รับว่าตามเป็นบท ๆ ไป ดังนี้ :—

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

๓ จบ

(ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้อรหันต์ ตรัสรู้ชอบเองพระองค์นั้น)

พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ.

(ข้าพระเจ้า ถึงพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง ที่ระลึก)

ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ.

(ข้าพระเจ้า ถึงพระธรรมเจ้าเป็นที่พึ่ง ที่ระลึก)

สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ.

(ข้าพระเจ้า ถึงพระสงฆ์เจ้าเป็นที่พึ่ง ที่ระลึก)

ทุติยมฺปิ ฯ แม้ในวาระที่ ๒ ฯ

ตติยมฺปิ ฯ แม้ในวาระที่ ๓ ฯ

ปาณาติปาตา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาทิยามิ.

(ข้าพระเจ้าสมาทานสิกขาบท เว้นจากฆ่าสัตว์)

อทินฺนาทานา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาทิยามิ.

(ข้าพระเจ้าสมาทานสิกขาบท เว้นจากถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ด้วยอาการแห่งขโมย)

กาเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาทิยามิ.

(ข้าพระเจ้าสมาทานสิกขาบท เว้นจากประพฤติล่วงประเวณีในทางกาม)

มุสาวาทา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาทิยามิ.

(ข้าพระเจ้าสมาทานสิกขาบท เว้นจากพูดเท็จ)

สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาทิยามิ.

(ข้าพระเจ้าสมาทานสิกขาบท เว้นจากดื่มน้ำเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท)

เมื่อพระให้ศีลและรับศีลจบแล้ว พึงกราบ ๓ ครั้ง.

อนึ่ง พึงทราบว่า ในงานพิธีที่มีการสวดมนต์แล้วมีเทศน์ติดต่อไป ตอนสวดมนต์ ไม่ต้องขอศีลรับศีล ไปขอและรับตอนเทศน์ ในตอนสวดมนต์พึงอาราธนาพระปริตต์ ถ้าสวดมนต์แล้วไม่มีเทศน์ติดต่อกัน พึงขอศีลและรับศีลดังกล่าวแล้ว.

๑๔. อาราธนาพระปริตต์ ในพิธีที่ไม่มีเทศน์ติดต่อ เมื่อ รับศีล เสร็จแล้ว พึงนั่งคุกเข่าประณมมือ อาราธนาพระปริตต์ด้วยคำว่า

วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพทุกฺขวินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ.
วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา

สพฺพภยวินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ.
วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพโรควินาสาย ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ.

อาราธนาจบแล้วกราบ ๓ ครั้ง แล้วพึงนั่งราบตั้งใจฟังพระสวดมนต์ต่อไป.

วิธีอาราธนาศีลและอาราธนาพระปริตต์ที่กล่าวมานี้ เป็นสถานที่ที่จัดให้พระและแขกนั่งกับพื้น ถ้าจัดให้พระนั่งบนอาสน์สงฆ์ แขกนั่งบนเก้าอี้ มีนิยมการยืนอาราธนา คือให้ผู้กล่าวอาราธนา ยืนค่อนทางท้ายแถวของพระสงฆ์ ผินหน้าไปทางหัวแถวพระสงฆ์ แล้วประณมมือ กล่าวคำอาราธนา จบแล้วไม่ต้องกราบถอยหลังออกมาพอสมควรแล้ว เดินกลับมานั่งตามที่แม้อาราธนาธรรมดังจะกล่าวในข้างหน้า ก็พึงปฏิบัติเช่นเดียวกัน.

๑๕. **จุดเทียนน้ำมนต์** การจุดเทียนน้ำมนต์ตามที่นิยมกันส่วนมาก ตลอดจนในทางราชการ จุดในตอนที่พระสวดถึงมงคลคาถา ตอนขึ้น อเสวนา ฯ พึงจุดเทียนชนวน แล้วไปจุดเทียนสำหรับหยดน้ำมนต์ที่ปักติดไว้กับภาชนะที่น้ำมนต์นั้น จุดเสร็จแล้วยกประเคน มอบถวาย

พระที่ท่านจะพึงหยดทำน้ำมนต์นั้นประเคนแล้วไหว้หรือกราบครั้งหนึ่ง

การจุดเทียนน้ำมนต์ ในสมัยก่อนท่านนิยมจุดตอนพระสงฆ์สวดรัตนปริตต์ ขึ้นบทว่า ยงฺกิญฺจิ วิตฺตํ ฯ แม้ในทางราชการก็นิยมเช่นนี้ แต่บัดนี้ได้เปลี่ยนมาเป็นมงคลคาถาบทว่า อเสวนา ฯ

การจุดเทียนทำน้ำมนต์ เป็นหน้าที่ของเจ้าของงานโดยตรง ไม่ควรให้ผู้อื่นจุด เพราะฉะนั้น ท่านผู้เป็นเจ้าของงาน พึงนั่งตั้งใจฟังสวดมนต์ไปจนกว่าจะถึงเวลาจุดเทียนน้ำมนต์ ไม่ควรไปสาละวนอยู่กับเรื่องอื่น เมื่อจุดเทียนเสร็จแล้ว จำเป็นจะลุกไปจากที่นั้นบ้างก็ได้ ทั้งนี้เพื่อไม่ต้องเที่ยวตามในเวลาจุดเทียนน้ำมนต์.

เมื่อพระสวดมนต์จวนจบ ถึงบทส่งเทวดา คือ ทุกฺขปฺปตา ฯ พึงให้จัดเตรียมน้ำร้อน หรือน้ำดื่มไว้พอพระสวดจบ นำเข้าไปถวายไม่ต้องให้พระนั่งคอย.

เมื่อพระกลับ พึงไปส่งหรือให้ใครไปส่ง เพียงประตูบ้านก็พอ เพื่อแสดงความคารวะ เทียบอย่างส่งแขกผู้มีเกียรติที่มาหา หรือมาในงาน.

๑๖. พิธีในวันเลี้ยงพระ วันรุ่งขึ้น พึงตระเตรียมต้อนรับพระที่จะมาฉันอย่างตอนสวดมนต์นั้นพระพร้อมแล้ว เริ่มจุดเทียนและอาราธนาศีล รับศีลดังวันก่อน แต่ไม่ต้องอาราธนาพระปริตต์ เมื่อพระสวดพิธีถวายพรพระจบบทสังฆคุณ คือ สุปฏิปนฺโน ฯ แล้ว ถ้ามีการตักบาตร ก็ให้ตักตอนนี้ ถ้าเป็นงานมงคลสมรส ท่านนิยมให้คู่บ่าวสาวตักบาตรร่วมกันเสร็จแล้วลงมือเตรียมจัดเลื่อนสำรับอาหารมาประจำไว้ตรงตามหน้าพระ บาตรหรือชามข้าวตั้งใน สำรับคาวหวานตั้งเรียงคู่กันไว้นอกออกมา คาวอยู่เหนือหวานอยู่ใต้ ถ้าสถานที่คับแคบ สำรับหวานยังไม่เรียงตั้งไว้ก็ได้ แต่นำมาเตรียมไว้ในที่ใกล้ ๆ เพื่อสะดวกแก่การหยิบ เมื่อพระถวายพรพระจบแล้วพึงประเคน.

๑๗. หน้าที่ประเคนพระ การประเคนพระในตอนนี้ เจ้าของงานควรประเคนเอง หรือเห็นว่ามากนักตนประเคนสัก ๑ องค์ หรือ ๒ องค์ แลวมอบให้ผู้อื่นประเคนก็ได้ ถ้าเป็นงานมงคลสมรส ควรจัดให้คู่บ่าวสาวประเคนร่วมกัน การประเคนต้องให้ถูกลักษณะ

ดังกล่าวแล้วในข้อ ๑๐ ให้เริ่มประเคนรูปที่นั่งต้นแถวก่อน แล้วต่อไปตามลำดับ พึงประเคนบาตรหรือชามข้าวก่อนแล้วจึงอาหาร เสร็จแล้วกราบครั้ง ๑ หรือ ๓ ครั้งตามควร ถ้าประเคนมากรูป รูปต้น ๆ เพียงประณมมือไหว้ก็พอ ถึงสุดท้ายจึงกราบ.

ที่กล่าวมานี้ เป็นการเลี้ยงพระด้วยสำรับเฉพาะองค์ ถ้าจะเลี้ยงเป็นหมู่ที่เรียกว่าจัดเป็นโต๊ะ ถ้าจะให้พระลุกไปฉันในที่อีกแห่งหนึ่ง พึงจัดเตรียมไว้ให้เสร็จก่อนเมื่อพระนั่งเข้าที่แล้วจึงประเคน ถ้าจัดให้ฉันเบื้องหน้าที่สวดมนต์นั้น พอพระสวดถวายพรพระตอนจบสังฆคุณแล้ว พึงเริ่มลงมือเตรียมเก็บที่น้ำร้อน น้ำดื่มอย่าทิ้งไว้ให้เกะกะ แล้วปูผ้าลง ด้านในให้ชิดแถวพระ เพื่อสะดวกแก่พระซึ่งไม่ต้องเลื่อนลุกทุกรูปไป และพระที่จะลุกไปนั่งที่ใหม่นั้น ระวังอย่าให้ต้องไปนั่งร่วมอยู่อาสนะเดียวกันกับคฤหัสถ์ เพราะถ้าผู้หญิงขึ้นนั่งร่วมบนอาสนะนั้น พระก็จักต้องอาบัติ แม้มีแต่ชายด้วยกัน ก็เป็นการขาดคารวะ จึงควรจัดหาอาสนะไว้ให้พระนั่งเสียส่วนหนึ่ง.

๑๘. วิธีจัดโต๊ะเลี้ยงหมู่ เมื่อได้จัดปูผ้าเสร็จแล้ว ให้วางจานข้าวตรงหน้าที่พระนั่ง ช้อนวางขวา ซ่อมวางซ้าย ชิดกับจานข้าวพอสมควร ถ้ามีมีดด้วยก็ให้วางมีดไว้ด้านขวา น้ำตั้งขวาของพระ จานแบ่งชามแบ่งมีช้อนใส่ไว้ในชาม ๑ คัน ช้อนนี้เรียกกันว่า ช้อนกลางหรือช้อนสำหรับตักแบ่ง ช้อนกันตั้งไว้ด้านซ้ายของพระเวลานำของเข้าประเคน พึงเข้าทางซ้ายของพระ.

เรื่องการจัดเลี้ยงพระแบบเลี้ยงโต๊ะ หรือฉันเป็นหมู่ สิ่งที่จำต้องให้มีขาดไม่ได้ คือช้อนกลาง ชามแบ่งจานแบ่งต้องมีให้ครบพระ หรือช้อนรวมกันไว้หลายๆคันใส่จานหรือชามตั้งไว้กลางวงก็ได้ ช้อนกลางควรใช้ช้อนกระเบื้อง ที่เรียกกันว่าช้อนถ้วย จัดอย่างนี้ทั้งคาวและหวาน ทั้งนี้ เพื่อให้ความสะดวกแก่พระ เพราะมีพระวินัยบัญญัติห้ามพระภิกษุฉันร่วมภาชนะเดียวกัน ถ้าฝ่าฝืนคงต้องอาบัติ ถ้ามีชามแบ่งช้อนกลางไว้ ท่านผู้ใดต้องการอย่างไหน ใช้ช้อนกลางตักมาใส่ชามของตนบริโภค เช่นนี้พ้นจากความเป็นผู้ฉันภาชนะเดียวกัน.

เลี้ยงโต๊ะ ที่มีนิยมการใช้ชามแบ่งช้อนกลางนี้มีนิยมในที่ทั่วไป ไม่ใช่เพียงฝ่ายพระท่านที่ผ่านการเลี้ยงโต๊ะมาแล้วย่อมทราบดี พึงเห็นเช่นโต๊ะจีนเขาก็มีถ้วยแบ่งช้อนกลาง ยิ่งเป็นโต๊ะฝรั่งยิ่งถือมากเขาจัดไว้เสร็จ ผู้บริโภคไม่ต้องเรียกร้อง.

ประเพณีการเลี้ยงพระแบบโบราณ นิยมจัดเฉพาะองค์ นั่งเรียงแถวฉัน ดูงามดี ครั้นต่อมาในบัดนี้การเลี้ยงแบบเลี้ยงโต๊ะ นิยมกันในฝ่ายคฤหัสถ์มากขึ้นท่านผู้ที่เห็นว่าสะดวก เพราะไม่เปลืองถ้วยชาม ก็เลยจำมาจัดเลี้ยงพระบ้าง แต่เมื่อจำของเขามาใช้ ก็จำมาไม่หมดคงเอาแต่ที่ง่าย ที่สะดวก สำหรับพระที่ฉันแม้รู้ว่าผิด แต่เกรงใจเจ้าของงาน ก็ต้องทนต้องอาบัติไป ผู้ที่ไม่สนใจ ก็ทำตาม ๆ กันไป ถ้าเป็นไปอย่างนี้ไม่กี่มากน้อย พระวินัยบัญญัติข้อไหนไม่สะดวก ก็คงต้องถูกละเลยไปอีก ผลสุดท้าย พระพุทธศาสนาจะเป็นอย่างไรน่าคิด.

อนึ่ง การจัดโต๊ะ ควรมีผ้าปูจะเป็นเฉพาะโต๊ะหรือ

ยาวไปก็ตาม แต่ไม่ควรให้ขาด อย่าเอาอาหารไปตั้งไว้กับพื้น แล้วให้พระนั่งล้อมวงฉัน ดูไม่งดงามจักแสดงให้เห็นว่า พระไม่ใช่เป็นผู้มีเกียรติอะไร คงเหมือน ๆ กับชาวบ้านคฤหัสถ์นั่นเอง แม้คฤหัสถ์ชาวบ้านเอง เขาเลี้ยงกันเขาก็ต้องมีผ้าปู ถ้าจะบอกว่าหาไม่ได้ก็ไม่ถูก เพราะสิ่งอื่นยังหาได้.

การเลี้ยงพระแบบจัดโต๊ะ เมื่อจัดให้ถูกเรื่องแล้ว ไม่ใช่เป็นของสะดวกนัก จะว่าไม่เปลืองถ้วยชามก็ดูกระไรอยู่ เห็นว่าสู้การเลี้ยงเป็นองค์ ๆ ไม่ได้ แลดูงามตา.

๑๙. บูชาข้าวพระพุทธ ที่พระพุทธซึ่งเรียกว่าข้าวพระ (ถ้ามี) ให้จัดเตรียมมาตั้งไว้ที่หน้าเครื่องบูชาหรือเอกเทศส่วนหนึ่ง ในบริเวณนั้น ควรจะมีโต๊ะสำหรับตั้ง ถ้าไม่มีโต๊ะพึงใช้ผ้าขาวปูเสียก่อน แล้วจึงตั้งหรือวาง อย่าไปตั้งหรือวางไว้กับพื้น เพราะเป็นพุทธบูชา จักเป็นการไม่เคารพคารวะ เมื่อตั้งเสร็จแล้วเจ้าของพึงทำการบูชาด้วยตั้งใจนึกดังนี้ อิมํ สูปพฺยญฺชนสมฺปนฺนํ สาลีนํ โภชนํ อุทกญฺจ วรํ พุทฺธสฺส ปูเชมิ บางแห่งก็มีคำว่า อุกาส นำหน้า คือ อุกาส อิมํ ฯ ต่อไป

เหมือนกัน แปลว่า ข้าพเจ้าขอบูชาเครื่องบริโภคแห่งข้าวสาลี อันถึงพร้อมด้วยแกงและกับและน้ำ อันประเสริฐนี้ แด่พระพุทธเจ้า เมื่อจำคำที่กล่าวนี้ไม่ได้ก็พึงนึกบูชาตามสมควร จุดประสงค์ก็เพียงให้ตั้งใจระลึกนึกบูชาตามสมควร จุดประสงค์ก็เพียงให้ตั้งใจระลึกนึกบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บูชาแล้วกราบ ๓ ครั้ง เมื่อเลิกพึงกล่าวคำอำลาว่า เสสํ มงฺคลํ ยาจามิ ข้าพเจ้าขอส่วนที่เหลืออันเป็นมงคล.

ในเรื่องบูชาข้าวพระนี้ ยังมีผู้นิยมกันอยู่แม้ในพระราชพิธีก็ยังมีอยู่บ้าง นับว่าเป็นประเพณีเก่า จึงนำมากล่าวไว้ตามที่ได้พบเห็น ได้ยินได้ฟัง.

ถ้าเป็นงานอันเกี่ยวด้วยศพ คือมีศพตั้งอยู่ มักจัดเครื่องเซ่นไปตั้งไว้หน้าศพ หรือบริเวณที่ตั้งศพนั้นด้วย.

เมื่อเวลาพระฉัน ควรจัดให้มีผู้ปฏิบัติพระประจำอยู่ในที่นั้นด้วย แต่อย่าให้ผู้ที่กำลังเมาสุราเข้าไปนั่งปฏิบัติจักทำให้เป็นที่รำคาญของพระ.

อนึ่ง เมื่อเวลายกอาหารหรือประเคนพระ อย่าคาบบุหรี่หรือทัดหู ถือกันว่าเสียจรรยาดูไม่งาม ทั้งป้องกันขี้บุหรี่ตกลงในอาหารหรือในภาชนะนั้นด้วย.

๒๐. **ถวายไทยธรรม** ถ้ามีเครื่องไทยธรรมถวายพระ ควรจัดเตรียมไว้ก่อนจัดตั้งไว้บนโต๊ะหรือจัดตั้งรวมไว้ส่วนหนึ่งตามที่เห็นสมควร เมื่อพระฉันเสร็จกลับเข้านั่งที่เรียบร้อยแล้ว พึงยกตั้งเรียงไว้ตรงหน้าพระทุกๆ รูป หรือจะจัดผู้อื่นให้คอยจัดส่งให้เป็นที่ ๆ ในเวลาประเคนก็ได้ การประเคนเครื่องไทยธรรม โดยตรงเป็นหน้าที่ของเจ้าของงาน ถ้าเจ้าของประเคนองค์หนึ่งหรือสององค์แล้ว จะมอบให้ผู้อื่นซึ่งเป็นผู้นับถือใกล้ชิดกันประเคนต่อไปก็ได้.

ถ้าเป็นงานมงคลสมรส ต้องให้คู่บ่าวสาวประเคนร่วมกัน คือในวัตถุสิ่งของที่หนึ่งให้จับร่วมกันแล้วประเคน จะประเคนทั้งหมดหรืออย่างไร ก็แล้วแต่จะเห็นสมควร ถ้าว่าตามเรื่องของงานแล้ว ต้องประเคนเองทั้งหมด.

๒๑. **กรวดน้ำ** การกรวดน้ำ เป็นการอุทิศแผ่ส่วนบุญกุศลที่ตนได้บำเพ็ญ ส่งไปให้แก่บุรพชนตลอดจน

สรรพสัตว์ต่างบ้าง เป็นการอธิษฐานใจในสิ่งประสงค์ให้สำเร็จตามความปรารถนาบ้าง เป็นต้น.

การกรวดน้ำ ได้นิยมทำเมื่อถวายทานเสร็จแล้ว พระสงฆ์เริ่มอนุโมทนา เครื่องสำหรับกรวดน้ำต้องจัดหาเตรียมไว้ก่อน ตามที่นิยมใช้กัน เช่น เต้า ขวดจอก ถ้วยแก้ว หรือถ้วยมีที่สำหรับรองรับน้ำกรวด หาน้ำที่สะอาดบริสุทธิ์บรรจุไว้ ตั้งเตรียมไว้ที่ตรงหน้าของตน เมื่อพระเริ่มกล่าวอนุโมทนาขึ้นว่า ยถา ฯ พึงหยิบที่น้ำที่เตรียมไว้นั้นเทลงในที่รอง พร้อมด้วยตั้งใจนึก.

คาถาสำหรับกรวดน้ำที่ท่านยกไว้เป็นบาลี มีต่างๆ กัน จักนำมาเรียงไว้ในที่นี้สัก ๒ ประการ ตามแต่ผู้ต้องการจะเลือกใช้ ดังต่อไปนี้.

ปตฺติทานคาถา

ปุญฺญสฺสิทานิ กตสฺส ยานญฺญานิ กตานิ เม
เตสญฺจ ภาคิโน โหนฺตุ สตฺตานนฺตาปฺปมาณกา
เย ปิยา คุณวนฺตา จ มยฺหํ มาตาปิตาทโย
ทิฏฺฐา เม จาปฺยทิฏฺฐา วา อญฺเญ มชฺฌตฺตเวริโน

สตฺตา ติฏฺฐนฺติ โลกสฺมึ เตภุมฺมา จตุโยนิกา
ปญฺเจกจตุโวการา สํสรนฺตา ภวาภเว
ญาตํ เย ปตฺติทานมฺเม อนุโมทนฺตุ เต สยํ
เย จิมํ นปฺปชานนฺติ เทวา เตสํ นิเวทยํ
มยา ทินฺนาน ปุญฺญานํ อนุโมทนเหตุนา
สพฺเพ สตฺตา สทา โหนฺตุ อเวรา สุขชีวิโน
เขมปฺปทญฺจ ปปฺโปนฺตุ เตสาสา สิชฺฌตํ สุภา.

คำแปล

สัตว์ทั้งหลายไม่มีที่สุดไม่มีประมาณ จงเป็นผู้มีส่วนแห่งบุญที่เราทำแล้ว ณ กาลบัดนี้ก็ดี แห่งบุญทั้งหลายอื่นที่เราทำแล้วก็ดี สัตว์ทั้งหลายเหล่าใดเป็นที่รักก็ดี เป็นผู้มีคุณคือมารดาบิดาของเราเป็นต้นก็ดี สัตว์ทั้งหลายที่เราเห็นแล้วก็ดี ที่เราไม่เห็นก็ดี สัตว์เหล่าอื่นที่เป็นผู้มัธยัสถ์ปานกลางและเป็นผู้มีเวรของเราก็ดี สัตว์ทั้งหลายนั้น จงมีส่วนบุญที่เราอุทิศให้เถิด สัตว์ทั้งหลายตั้งดำรงอยู่ในโลก ผู้เป็นไปในภูมิ ๓ เป็นไปในกำเนิด ๔ และมีขันธ์ ๕ ขันธ์ ๑ ขันธ์ ๔ ก็ดี ซึ่งท่องเที่ยวอยู่ใน

ภพน้อยใหญ่ ส่วนบุญที่เราอุทิศให้ สัตว์เหล่าใดได้รู้แล้ว สัตว์เหล่านั้นจงอนุโมทนาเองเทอญ ก็สัตว์เหล่าใดไม่รู้ส่วนบุญที่เราอุทิศให้นี้ ขอเทพยเจ้าจงบอกให้สัตว์เหล่านั้นรู้แล้วอนุโมทนา เพราะเหตุ คือ อนุโมทนาที่เราให้แล้ว ขอสัตว์ทุกหมู่เหล่า จงไม่มีเวรดำรงชีพอยู่โดยสุขทุกเมื่อเทอญ อนึ่ง ขอสัตว์เหล่านั้น จงได้บรรลุถึงบทอันเกษม คือนิพพานเถิด ขอความปรารถนาที่ดีงามของสัตว์โลกทั้งปวงนั้น จงสำเร็จดังใจหวังเทอญ.

อีกบทหนึ่ง

"ยงฺกิญฺจิ กุสลํ กมฺมํ กตฺตพฺพํ กิริยํ มม
กาเยน วาจามนสา ติทเส สุคตํ กตํ,
เย สตฺตา สญฺญิโน อตฺถิ เย จ สตฺตา อสญฺญิโน
กตํ ปุญฺญผลํ มยฺหํ สพฺเพ ภาคี ภวนฺตุ เต,
เย ตํ กตํ สุวิทิตํ ทินฺนํ ปุญฺญผลํ มยา
เย จ ตตฺถ น ชานนฺติ เทวา คนฺตฺวา นิเวทยุํ,
สพฺเพ โลกมฺหิ เย สตฺตา ชีวนฺตาหารเหตุกา
มนุญฺญํ โภชนํ สพฺเพ ลภนฺตุ มม เจตสา."

คำแปล

ความว่า กิริยา คือ กุศลกรรมอันใดอันหนึ่ง อันข้าพเจ้าพึงทำด้วย กาย วาจา ใจ, กิริยา คือ กุศลกรรมนั้น ซึ่งเป็นเหตุอำนวยให้ถึงสุคติ ในดาวดึงสเทวโลก อันข้าพเจ้าได้ทำแล้ว ขอเหล่าสัตว์ที่มีสัญญาและหาสัญญามิได้ทั้งหมด จงเป็นผู้มีส่วนเสวยผลแห่งบุญที่ข้าพเจ้าทำแล้ว. ขอ เหล่า สัตว์ ที่ ทราบ ดี แล้วว่าข้าพเจ้าทำบุญ จงเสวยผลแห่งบุญซึ่งข้าพเจ้าให้แล้ว. บรรดาสัตว์เหล่านั้น สัตว์เหล่าใดที่ยังไม่ทราบบุญที่ข้าพเจ้าทำแล้วนั้น ขอเทพยเจ้าทั้งหลายช่วยไปแจ้งแก่สัตว์เหล่านั้น (ว่าบุคคลชื่อโน้นทำบุญอย่าง นี้ได้ให้ส่วนบุญแก่ท่านทั้งหลาย). เพราะความคิด (คือบุญฤทธิ์) ของข้าพเจ้า ขอเหล่าสัตว์ในโลกนี้ที่อาศัยอาหารเป็นอยู่ทั้งหมด จงได้อาหารที่ยังใจให้เบิกบานเทอญ.

ผู้ที่ว่าเป็นภาษาบาลีไม่ได้ พึงตั้งใจอธิษฐานอุทิศแผ่ส่วนบุญกุศล และตั้งความปรารถนาตามสมควร.

การเทน้ำเมื่อเวลากรวดน้ำ ห้ามเอามือรอน้ำ เพราะไม่ต้องการให้มีอะไรมาเป็นเครื่องกีดขวาง ให้เทลงไปตรง ๆ เมื่อพระนำว่า ยถา ฯ จบ พระสงฆ์รับ สพฺพี ฯ พึงเทน้ำให้หมด อย่าเหลือไว้ในภาชนะที่กรวด แล้วพึงวางขวด นั่งประณมมือรับพรที่พระสวดจนกว่าจะจบ เมื่อจบแล้วพึงกราบลง ส่วนน้ำที่กรวดแล้วนั้น ให้นำไปเทในที่แจ้ง อย่าเทลงในที่ไม่สมควรเช่นในกระ-โถนหรือใต้ถุนบ้าน เพราะถือว่าเป็นน้ำอุทิศผล และบริสุทธิ์ เป็นของสูง.

ถ้าเป็นงานมงคลสมรส ต้องให้คู่บ่าวสาวร่วมกันจับภาชนะเดียวกันเทน้ำกรวด เพราะทำบุญร่วมกัน ปรารถนาความสุขความเจริญร่วมกัน.

กรวดน้ำเป็นหน้าที่ของเจ้าของ คนอื่นกรวดแทนไม่ได้ เพราะเจ้าของ เป็นเจ้าของบุญกุศลโดยตรงเมื่อจะให้แก่ใคร เจ้าของก็ต้องบ่งบอกชื่อนั้น

๒๒. **ประน้ำมนต์** เมื่อพระสงฆ์อนุโมทนาจบแล้ว พึงนำที่น้ำมนต์พร้อมด้วยเครื่องประพรมที่เตรียมไว้นั้น ถวายพระรูปที่เป็นหัวหน้าให้ท่านประน้ำมนต์ให้

เพื่อความสิริมงคล เจ้าของควรเข้ารับก่อน ถ้ามงคลสมรส ให้คู่บ่าวสาวรับก่อน แล้วจึงผู้อื่นรวมกันเป็นหมู่ ๆ ไป เสร็จแล้วนำให้ท่านประพรมตามบ้านเรือน,

ถ้าเป็นการขึ้นบ้านใหม่ ก็นำเครื่องเจิมที่เตรียมไว้ถวายให้ท่านเจิมตามประตูบ้าน ทราย ถวายรูปที่ ๒ ให้โปรยวงรอบบ้าน เสร็จพิธีแล้ว ส่งพระกลับดังกล่าวแล้วในตอนต้น.

ตามที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ เป็นการทำงาน ๒ วัน คือ สวดมนต์วันหนึ่ง เลี้ยงพระวันหนึ่ง ในบัดนี้ถ้าเป็นงานขนาดกลางหรือเล็กน้อย มักนิยมทำวันเดียว จะเลี้ยงเช้าหรือเพล ก็เป็นไปตามความต้องการของเจ้าของงาน งานวันเดียว บางแห่งสวดมนต์แล้วฉัน บางแห่งฉันแล้วสวดมนต์ ไม่สู้แน่ แต่ทางที่สะดวกควรเป็นสวดก่อนฉันดีกว่า ไม่ขัดกับเวลาที่จะเลี้ยงแขกที่มาในงาน ถ้าฉันแล้วสวดมนต์ เจ้าของมักไม่สู้จะได้ฟังสวดมนต์นัก เพราะพระฉันแล้วไหนจะต้องเริ่มพิธีสวดมนต์ ไหนจะต้องกังวลในเรื่องเลี้ยงแขก ถ้าช้าเวลาก็จะสายจะบ่าย ไม่สะดวกด้วยประการทั้งปวง.

ถ้าเป็นการทำงานวันเดียว ก็พึงจัดอนุโลมตามที่กล่าวไว้แล้วนั้นเถิด.

๒๓. **พิธีเกี่ยวด้วยงานศพ** พิธีต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วนั้น โดยมากเกี่ยวด้วยพิธีการมงคล แม้จะกล่าวถึงเรื่องเกี่ยวแก่การศพไว้บ้างก็เป็นส่วนน้อย ในที่นี้จักได้ประมวลการปฏิบัติที่เกี่ยวด้วยงานศพโดยเฉพาะเพื่อให้ทราบบ้างตามสมควร.

การทำศพตามประเพณีไทยมีหลายอย่าง ตั้งต้นแต่ทำบุญ ๗ วัน, ๕๐ วัน, ๑๐๐ วัน, เผา, ทำบุญอัฐิ, บรรจุอัฐิ.

พิธีบำเพ็ญกุศล ก็จัดทำเป็นไปตามฐานะของเจ้าของ เมื่อมรณะแล้วนำศพไปวัด ไม่พักบำเพ็ญกุศลที่บ้านก็มี ตั้งไว้บำเพ็ญกุศลที่บ้านก็มี.

กล่าวเฉพาะที่ตั้งบำเพ็ญกุศลที่บ้าน เบื้องต้นพึงกำหนดจัดสถานที่ตั้งศพ จัดเครื่องสักการะศพตามสมควร จัดตั้งที่สักการบูชาพระอีกแห่งหนึ่ง จัดที่สำหรับพระสวดอภิธรรม.

๒๔. สิ่งที่ต้องเตรียมในงานศพ เครื่องสำหรับใช้ในงานนี้ นอกจากเครื่องสักการบูชาศพหรือเครื่องบูชาศพหรือเครื่องบูชาพระแล้ว ต้องเตรียม

๑) ผ้าภูษาโยง ถ้าศพเป็นชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไปต้องเตรียม ผ้าขาวกว้างประมาณ ๑๐ หรือ ๑๒ นิ้ว ยาวพอกับแถวพระสงฆ์อีก ๑ ผืน.

๒) เครื่องทองน้อย ๑—๒ ที่.

๓) ตู้พระธรรม

๔) เครื่องกระบะมุกด์

ผ้าภูษาโยง เป็นผ้าสำหรับลาดให้พระจับในเวลาสดับปกรณ์หรือบังสุกุล ต้นผ้าผูกไว้กับศพ ตามที่นิยมกัน ใช้ด้ายสายสิญจน์ผูกจากศพออกมาถึงปากหีบศพข้างนอก แล้วผูกผ้าภูษาโยงไว้ ถ้าผ้าภูษาโยงสั้น ใช้แถบหรืออีกอย่างหนึ่งเรียกว่าริบบินชนิดเงินหรือทองก็ได้ผูกกับด้ายสายสิญจน์เสียก่อนแล้ว ให้แถบห้อยลงมาตรงหน้าศพ แล้วพับหรือม้วนวางไว้บนที่รองรับ ส่วนผ้าภูษาโยงให้พับวางไว้ทางเหนือแถวพระสงฆ์นั่ง ผ้าขาวม้วนวางไว้ในที่ใกล้กับผ้าภูษาโยง.

เครื่องทองน้อยมี ๕ ชิ้น เชิงปักธูป ๑ ปักเทียน ๑ กระวยสำหรับใส่ดอกไม้ ๓ รวมตั้งไว้ในกะบะหรือพานตั้ง ให้ธูปเทียนอยู่คู่กัน ธูปอยู่ด้านซ้าย เทียนอยู่ด้านขวา ของผู้บูชา แล้วนำไปตั้งไว้ที่หน้าศพ สำหรับจุดบูชาศพ มีข้อพึงสังเกตไว้ คือเมื่อเราบูชาศพ ให้ตั้งหันธูปเทียน มาทางด้านตัวของเรา ถ้าให้ศพบูชา เช่นเมื่อเวลาพระเทศน์พึงตั้งหันธูปเทียนเข้าทางศพระวังอย่าให้สับสน.

เครื่องทองน้อย บางท่านมักจะเรียกว่าเครื่อง ๕ เพราะเห็นว่ามี ๕ ชิ้น แต่เครื่อง ๕ ที่แท้จริง ดูจะมีอีกอย่างหนึ่งต่างหากจากเครื่องทองน้อย มี ๘ ชิ้น คือ กรวยดอกไม้ ๕ เชิงเทียน ๒ กระถางธูป ๑ ใส่พานรวมกันเช่นเดียวกับเครื่องทองน้อย นี้เรียกว่าเครื่อง ๕ ที่เคยเห็นเป็นเครื่องที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีทรงใช้ เมื่อเวลาทรงธรรม เรียกว่าเครื่องทรงธรรม นอกจากนี้จะใช้ในคราวไหนบ้างไม่ทราบ และผู้อื่นก็ไม่ได้ใช้เครื่องทองน้อยเป็นพื้น

ตู้พระอภิธรรม ถ้าจะจัดที่พระสวด ณ ที่ใด พึงตั้ง ณ ที่นั้น เบื้องหน้าของพระสวด.

เครื่องกะบะ หรือที่เรียกกันว่า เครื่องกะบะมุกด์ มี ๙ ชิ้นบ้าง ๑๐ ชิ้นบ้าง บางท่านอธิบายว่า ๙ ชิ้น ใช้เกี่ยวด้วยงานศพ คือมีกรวยสำหรับดอกไม้ ๔ กรวย เชิงปักเทียน ๔ เชิงปักธูป ๑. ๑๐ ชิ้นใช้สำหรับเกี่ยวด้วยงานมงคล คือ เพิ่มกรวยดอกไม้อีก ๑ จึงรวมเป็น ๑๐ แต่ที่ใช้กันอยู่ ดูไม่สู้จะได้คำนึงกันนัก ตั้งในกะบะเรียงเป็น ๒ แถว ดอกไม้อยู่แถว ๑ ธูปเทียนอยู่แถว ๑ ใช้เทียน ๔ ธูป ๑ ธูปตั้งไว้กลางแถว จัดเสร็จแล้วตั้งไว้ด้านหน้าตู้พระอภิธรรม หันแถวธูปเทียนมาทางด้านนอก เพื่อจุดบูชาในเวลาพระสวดอภิธรรม.

เครื่องทองน้อยและเครื่องกะบะ นิยมใช้กันอยู่โดยมากในชั้นสูง ชั้นสามัญโดยทั่วไป ใครมีหรือหาได้ก็ใช้ ถ้าไม่มีก็มักใช้ธูปเทียนบูชากันตามธรรมดา.

๒๕. **ศพลงหีบ** ตามที่นิยมกัน เมื่อนำศพบรรจุหีบเสร็จแล้ว ยกขึ้นตั้งเสร็จแล้ว ต้องมีพระสงฆ์สดับปกรณ์หรือบังสุกุล ตามแต่จะมากหรือน้อย ไม่นิยมพระว่าต้องจำนวนเท่าไร ควรนิมนต์พระเตรียมไว้ เมื่อพระเข้าที่พร้อมแล้ว จุดธูปเทียนที่เครื่องทองน้อย แล้ว

กราบศพลาดผ้าภูษาโยง แล้วนำแถบต่อกับผ้าภูษาโยง ถ้าเป็นศพตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป พึงลาดผ้าขาวรองก่อน แล้วจึงลาดผ้าภูษาโยงไว้บน ครั้นแล้วจงนำผ้าที่จะสดับปกรณ์หรือบังสุกุลทอด คือวางไว้บนผ้าภูษาโยงตรงตามหน้าพระ พระกระทำกิจเสร็จ เตรียมกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญกุศล

อนึ่ง พึงทราบในเรื่องผ้าภูษาโยง เมื่อทอดออกแล้ว ห้ามข้ามกราย หรือแม้ที่ห้อยลงจากหีบ ก็ห้ามข้ามกรายเป็นอันขาด ถือกันว่าเสียมารยาทอย่างยิ่ง ควรระวังให้มาก แม้ใช้สิ่งของ เช่น พานดอกไม้เป็นต้น ทับไว้ก็ไม่ควร.

๒๖. **วิธีทอดผ้า** ให้นำผ้าไปทอดวางขวางลงบนผ้าภูษาโยงไม่ต้องประเคน ทอดผ้าลงแล้ว พึงกราบทางพระครั้งหนึ่ง แล้วพึงหันหน้าไปทางศพกราบศพอีกครั้งหนึ่ง หรือทอดหลายองค์ องค์ต้น ๆ เป็นเพียงยกมือประณมไหว้ เสร็จแล้วจึงกราบพระและกราบศพ พึงทำดังนี้ทุก ๆ ครั้งที่ทอดผ้า.

การสดับปกรณ์หรือบังสุกุลทุก ๆ ครั้ง ถ้าไม่เกินกำลัง ควรจัดให้มีผ้าสำหรับทอดตามสมควร.

พิธีที่กล่าวนี้ เรียกกันว่าชักผ้าปากหีบ แต่ไม่ได้นำไปทอดที่ปากหีบ คงทอดผ้าสดับปกรณ์หรือบังสุกุลอย่างธรรมดานั่นเอง ไม่มีอาราธนาศีล รับศีล และไม่มีมาติกา แต่บางแห่ง เจ้าของต้องการให้มาติกาด้วยก็มี แต่พิธีของหลวงไม่มีมาติกา.

ตอนกลางคืน เมื่อพระที่จะสวดอภิธรรมมาและเข้านั่งที่เรียบร้อยแล้ว เจ้าของงานพึงจุดเทียนธูปที่เครื่องกะบะก่อนแล้วกราบพระ และจุดที่เครื่องทองน้อยเสร็จแล้วกราบศพ ส่วนที่เครื่องบูชาพระพุทธรูปนั้นไม่ต้องจุดก็ได้ เมื่อจุดเสร็จแล้ว ให้อาราธนาศีล รับศีล ครั้นแล้วพระเริ่มสวดต่อไป.

เมื่อพระสวดจบแล้ว (หมายถึงตอนเลิก) พึงจัดการสดับปกรณ์หรือบังสุกุล และพระอนุโมทนาก็กรวดน้ำตามนัยดังกล่าวแล้วในพิธีปากหีบ.

๒๗. ทำบุญ ๗ วัน เรียกสัตตมวาร การทำบุญ ๗ วัน มีนิยมทำกันอยู่ทั่วไป ก็แลการนับวันนั้น มี

นิยมกำหนดดังนี้ ถ้าตายวันไหน ให้ถือเอาวันนั้นเป็นวันสำคัญ คือเป็นวันอุทิศผล เช่น ตายวันอาทิตย์ ถ้าจะทำงานเป็น ๒ วัน พึงสวดมนต์ในวันเสาร์ เลี้ยงพระวันอาทิตย์ เพราะการบริจาคทานเสร็จสิ้นในวันอาทิตย์ แล้วจึงอุทิศผลให้ ถ้าทำเป็นวันเดียวคือสวดมนต์วันนั้นฉันวันนั้น ต้องทำในวันอาทิตย์ ถ้าจะทำในวันเสาร์ไม่ควร เพราะการอุทิศผลนั้น นิยมกันว่าล่วงไปแล้ว ๗ วันจากวันที่ตาย จึงได้ถือเอาวันที่ ๘ เป็นวันอุทิศผล.

พิธีทำ ก็ต้องแล้วแต่ฐานะของเจ้าของ จะทำมากหรือน้อยสุดแต่กำลัง จักนำมากล่าวไว้ในที่นี้ให้เต็มตามที่นิยมทำกัน คือ วันต้นมีสวดมนต์ เทศน์พร้อมด้วยพระสวดรับเทศน์ ๔ รูป และมีพระสงฆ์สดับปกรณ์หรือบังสุกุลต่อ กลางคืนพระสวดอภิธรรม รุ่งขึ้นเลี้ยงพระเสร็จแล้ว มีพระสงฆ์สดับปกรณ์หรือบังสุกุลต่อ.

พิธีที่เกี่ยวด้วยเรื่องพระ พึงจัดโดยนัยดังกล่าวแล้วในตอนต้น ต่างแต่เพียงไม่ต้องใช้ด้ายสายสิญจน์

และตั้งที่น้ำมนต์ ส่วนจำนวนพระมักนิยมเป็นคี่ เช่น ๕, ๗, ๙, ถ้าเป็นคู่ก็เป็น ๑๐ ที่เป็น ๙ มีน้อย ถ้าเลย ๗ แล้วมักจะเป็น ๑๐ เกินกว่า ๑๐ ก็ยังนึกไม่ได้ว่าจะมีที่ไหนบ้าง นอกจากของหลวง.

เมื่อพระมาพร้อม และเข้าประจำที่เรียบร้อยแล้ว เจ้าของพึงจุดเทียนธูปที่เครื่องบูชาพระพุทธรูปก่อน แล้วจุดที่เครื่องสักการะศพคือที่เครื่องทองน้อยสำหรับบูชาศพ เสร็จแล้ว พึงอาราธนาพระปริตต์ (ถ้าไม่มีเทศน์ต่อท้ายสวดมนต์ พึงอาราธนาศีลก่อน) เมื่อพระสวดมนต์จบถวายน้ำดื่มพอสมควร พึงให้คลี่ผ้าภูษาโยง ทำพิธีให้พระสงฆ์ที่สวดมนต์ สดับปกรณ์หรือบังสุกุล ตอนนี้ไม่ต้องกรวดน้ำเพราะไม่มีอนุโมทนา เสร็จแล้วส่งพระสงฆ์กลับ.

อนึ่ง ในสมัยก่อน ทั้งในงานมงคล ทั้งในงานศพ ก่อนพระสวดมนต์จะกลับ ท่านนิยมถวายหมากพลูซอง หรือธูปเทียน หรือทั้งหมากพลูธูปเทียนก่อน เรียกหมากพลูท้ายสวดมนต์ หรือธูปเทียนท้ายสวดมนต์ หรือเรียกรวมว่า เครื่องท้ายสวดมนต์ ซึ่งเป็นเครื่องกำหนดหมายว่า เสร็จแล้วกลับได้ เช่น เมื่อสวดมนต์จบแล้ว

จะทำอะไรหรือสนทนาอะไรก็ทำหรือสนทนาไป พอถวายเครื่องท้ายสวดมนต์ตลอดแถวแล้ว เลิกสนทนา พระลากลับ เครื่องดังกล่าวมานี้ ได้มาเลิกเมื่อสมัยงดการรับประทานหมาก และจวบกับสมัยธูปเทียนแพงมากจึงเลิกไป แต่ในบางแห่งก็ยังมี.

เมื่อพระสวดมนต์กลับแล้ว พึงเตรียมจัดตั้งธรรมาสน์ไว้ในที่อันสมควร และมีเทียนดูหนังสือปักเชิงเทียนไว้ ๑ เล่ม ควรเป็นเทียนขนาดค่อนข้างใหญ่ จัดวางไว้บนโต๊ะ ทางด้านซ้ายหรือขวาของธรรมาสน์ พึงพิจารณาดูตามสมควร คือไม่ให้กีดขวางต่อกิจการที่จะพึงทำและอย่าตั้งให้ใกล้พระเทศน์นัก จะร้อนจัดที่สำหรับพระสวดรับเทศน์ ๔ รูป ไว้ในลำดับแห่งอาสนะของพระเทศน์ คือแถวเดียวกันกับอาสนะของพระเทศน์นั่ง ในเมื่อยังไม่ได้ขึ้นธรรมาสน์ตั้งโต๊ะเครื่องกะบะไว้เบื้องหน้า ตู้พระอภิธรรมไม่ต้องมีก็ได้ เว้นไว้แต่จะจัดที่พระสวดรับเทศน์กับพระสวดอภิธรรมอยู่แห่งเดียวกัน.

๒๘. อาราธนาธรรม เมื่อพระมาและนั่งเข้าที่นั่งตามที่เรียบร้อยแล้ว เจ้าของพึงจุดเทียนดูหนังสือ-

เทศน์ก่อน เมื่อพระขึ้นธรรมาสน์แล้วพึงอาราธนาศีล รับศีลเสร็จแล้ว พึงอาราธนาธรรมด้วยคำว่า

พฺรหฺมา จ โลกาธิปตี สหมฺปติ
กตฺอญฺชลี อนฺธิวรํ อยาจถ
สนฺตีธสตฺตาปฺปรชกฺขาชาติกา
เทเสตุ ธมฺมํ อนุกมฺปิมํ ปชํ.

เมื่ออาราธนาธรรมเสร็จแล้ว พึงจุดเทียนธูปที่เครื่องทองน้อยหน้าศพ เพื่อให้ศพฟังธรรม บางทีก็จุดเมื่อตอนจะรับศีล คือหลังจากจุดเทียนดูหนังสือ.

ตามที่นิยมกันในชั้นสูง ท่านเจ้าของงานมักมีเครื่องทองน้อยอีกที่หนึ่ง สำหรับจุดเมื่อเวลาฟังธรรม สามัญเรียกว่าเครื่องฟังเทศน์ ถ้ามีผู้ใหญ่ชั้นสูงอยู่ในที่นั้นด้วยควรจัดให้อีกที่หนึ่ง โดยสามัญทั่ว ๆ ไป มักไม่สู้จะได้มีกัน ใช้ธูปเทียนธรรมดา

พอเวลาเทศน์จบ พึงจุดธูปเทียนเครื่องกะบะ ซึ่งตั้งไว้ที่เบื้องหน้าพระสวดรับเทศน์ จุดเสร็จแล้วพึงบูชาและกราบ เมื่อพระสวดจบแล้ว ถวายน้ำร้อนหรือเครื่อง

ดื่มตามสมควร ส่วนพระเทศน์ ควรจัดถวายน้ำเมื่อลงจากธรรมาสน์ เสร็จแล้วลาดผ้าภูษาโยง ทอดผ้าให้พระเทศน์และพระสวดรับเทศน์ สดับปกรณ์หรือบังสุกุล เสร็จแล้วเก็บผ้าภูษาโยง แล้วจัดถวายเครื่องไทยธรรม แต่บางครั้งก็จัดถวายเครื่องไทยธรรมก่อน แล้วจึงจัดสดับปกรณ์หรือบังสุกุลตามแต่สะดวก.

เมื่อเสร็จแล้วเตรียมที่กรวดน้ำไว้ เมื่อพระกล่าวคำว่า ยถา ฯ พึงเทน้ำกรวด ปฏิบัติโดยนัยดังกล่าวแล้วในเรื่องการกรวดน้ำข้างต้น.

เมื่อพระเทศน์และพระสวดรับเทศน์กลับแล้ว พึงจัดสถานที่สำหรับพระสดับปกรณ์หรือบังสุกุล พระมาพร้อมแล้วพึงนิมนต์เข้านั่งประจำตามที่ พระสงฆ์เริ่มสวดมาติกา พอสวดไปถึงบทปัฏฐานมาติกา คือ เหตุปจฺจโย ฯ พึงให้คลี่ผ้าภูษาโยงลาดมาตลอดแถวพระสงฆ์ พอพระสงฆ์สวดจบ จึงทอดผ้าให้พระสดับปกรณ์หรือบังสุกุล เสร็จแล้วเตรียมกรวดน้ำ ในเมื่อพระสงฆ์กล่าวคำว่า ยถา ฯ มีนัยดังกล่าวแล้ว เสร็จ

แล้วส่งพระสงฆ์กลับ ครั้นแล้วจึงจัดให้พระสวดอภิธรรมต่อไปจนกว่าจะจบ ปฏิบัติตามดังที่ได้กล่าวแล้วในเรื่องสวดอภิธรรม เสร็จพิธีในวันต้น.

รุ่งขึ้นวันเลี้ยงพระ กิจต่าง ๆ ที่เนื่องในพิธี เช่นธูปเทียน เครื่องบูชาเป็นต้น ต้องเตรียมไว้ให้เสร็จก่อนเมื่อพระมาและเข้าที่พร้อมแล้ว พึงจุดเทียนธูปเครื่องบูชาพระ แล้วจุดเทียนธูปที่เครื่องทองน้อยที่บูชาศพเสร็จแล้วอาราธนาศีล, พระถวายพรพระ จบแล้วเลี้ยงพระถวายไทยธรรมพระสงฆ์ (สำหรับพระสงฆ์สวดมนต์ไม่ต้องมีสดับปกรณ์หรือบังสุกุลอีก) เสร็จแล้วกรวดน้ำเมื่อพระฉันกลับแล้ว ถ้ามีการสดับปกรณ์หรือบังสุกุลต่อท้ายอีก ก็จัดดังกล่าวแล้วในวันก่อน นับว่าเสร็จพิธี

พึงทราบว่า ที่ได้มีพิธีสดับปกรณ์หรือบังสุกุลมากครั้งเช่นนี้ ก็เฉพาะท่านที่ต้องการพระสดับปกรณ์หรือบังสุกุลมาก เพื่อจะแบ่งไม่ให้คับคั่งในเวลาเดียว หรือจะตัดเสียเลยก็ได้ หรือแม้เทศน์ สำหรับเทศน์จะไม่มีก็ได้ ถ้ามีกำลังพอก็ควรจะมี ถ้าจะทำเป็นงานวันเดียว

ก็จัดอนุโลมตามนี้ การสดับปกรณ์หรือบังสุกุล ควรจัดทำเมื่อเวลาพระฉันเสร็จแล้ว ก่อนจะอนุโมทนา.

๒๙. **ทำบุญ ๕๐ วันและ ๑๐๐ วัน** ทำบุญ ๕๐ วัน เรียกว่า **ปัญญาสมวาร** ๑๐๐ วัน เรียกว่า **สตมวาร** มีพิธีจัดทำอย่างเดียวกันกับทำบุญ ๗ วัน

๓๐. **เผา** บำเพ็ญกุศลในการเผา มักทำเป็น ๒ ตอน คือที่บ้านตอนหนึ่ง กับที่วัดตอนหนึ่ง.

บำเพ็ญกุศลที่บ้าน มีพิธีดังกล่าวแล้วในเรื่องทำ-บุญ ๗ วัน ก่อนจะเชิญศพไปวัด ควรมีพระสงฆ์สักกี่รูปก็ได้ สดับปกรณ์หรือบังสุกุลก่อนแล้วจึงเคลื่อนศพ.

การนำศพไปวัด มีกระบวนตามศพ ให้มีพระนำศพ ๑ รูป อ่านพระอภิธรรมนำไปข้างหน้า พระที่จะนำศพ ควรเป็นพระที่เกี่ยวข้องเคารพนับถือใกล้ชิดของผู้ตาย นำไปถึงวัดแล้ว นำเวียนเชิงตะกอน ๓ รอบเวียนซ้าย ครบแล้วเชิญศพขึ้นสู่เชิงตะกอน แล้วบำเพ็ญกุศลอีกตามสมควร ถ้าประสงค์จะไปตั้งบำเพ็ญกุศลที่วัดก็นำไปยังสถานที่ตั้ง ยังไม่ต้องนำไปสู่เชิงตะกอน.

ถ้าเชิญศพไปดังที่เรียกกันว่าลักศพ คือไปโดยไม่มีกระบวน ไม่ต้องมีพระนำศพด้วยก็ได้

การบำเพ็ญกุศล ตามที่นิยมกัน มีเทศน์ พระสวดรับเทศน์ สดับปกรณ์หรือบังสุกุลต่อมีวิธีปฏิบัติงานดังกล่าวแล้ว นี้กล่าวเฉพาะที่ได้จัดการบำเพ็ญกุศลที่บ้านมาเสร็จแล้ว.

ถ้าจะไปจัดการบำเพ็ญกุศลที่วัดทั้งหมด ก่อนแต่จะเคลื่อนศพไปวัด ก็ควรมีสดับปกรณ์หรือบังสุกุลก่อน.

พิธีจัดบำเพ็ญกุศล พึงปฏิบัติโดยลักษณะเทียบเคียง ตามนัยที่กล่าวแล้ว ในเรื่องการบำเพ็ญกุศลที่บ้าน คือมีสวดมนต์ เทศน์ เลี้ยงพระ สดับปกรณ์หรือบังสุกุลเป็นต้น.

เมื่อจัดการบำเพ็ญกุศลเสร็จแล้ว ใกล้ถึงเวลาเผาพึงเชิญศพไปสู่เชิงตะกอนมีพระนำ ๑ องค์ก็ได้ ไม่ควรมากองค์ ตามแบบของหลวงมี ๑ องค์เท่านั้น บางท่านว่า ศพถึงวัดแล้วไม่ต้องมีพระนำก็ได้ เมื่อนำศพไปบรรดาญาติมิตรผู้น้อย พึงเดินตามหลังศพให้มีระเบียบ

ผู้ใหญ่กว่าศพไม่ควรตามศพ แม้เดินหน้าศพก็ไม่นิยม นอกจากพระหรือผู้นำกระบวนเท่านั้น เวลานำศพเดินไป ผู้ที่นั่งอยู่บนเก้าอี้พึงลุกยืน ผู้นั่งกับพื้นไม่ต้องลุกขึ้นยืน เพียงนั่งตัวตรงแสดงความเคารพในศพนั้น.

พึงเตรียมผ้าไว้สำหรับทอดปากหีบ จะเป็นไตรจีวรหรือสบงก็ได้ ก่อนที่จะประชุมเพลิง เจ้าของหรือผู้ใกล้ชิด หรือผู้มีเกียรติพึงนำไปทอดไว้ปากหีบ แล้วนิมนต์พระสงฆ์สดับปกรณ์ หรือบังสุกุลคราวละรูป อย่าให้หลายรูปนัก จักเปลืองเวลา ทำให้เสียเวลาของแขกที่มาในงาน.

ตามที่นิยม เบื้องต้นให้เจ้าของและลูกหลานหรือญาติทอด และเหลือไว้ท้าย ๑ ที่

ใครที่เป็นผู้ใหญ่ในงาน ควรเชิญผู้นั้นเป็นผู้จุดเพลิงเผา ก่อนที่จะจุดเพลิง พึงมอบผ้าที่เหลือไว้นั้นให้ทอดก่อน ส่วนพระสงฆ์ที่จะชักผ้าต้องเตรียมนิมนต์มาไว้ในที่ใกล้ ๆ เพื่อให้ทันกัน พระสงฆ์ชักผ้าเสร็จแล้วจึงจุดเพลิง แล้วผู้อื่นก็ขึ้นต่อ ๆ กันไป ให้เป็นระเบียบ อย่าแย่งชิงกันขึ้น เรียงขึ้นเป็นฝ่าย ๆ แลงามดี เช่น

ฝ่ายชายก็พวกหนึ่ง ฝ่ายหญิงก็พวกหนึ่ง ฝ่ายไหนจะขึ้นก่อนหรือหลัง แล้วแต่หัวหน้า คือผู้จุดเพลิงคนแรก หรือจัดให้ขึ้นลงคนละข้างได้ก็เรียบร้อยดี ไม่เปลืองเวลามาก.

ในเวลาประชุมเพลิง ควรจัดให้มีพระสวดอภิธรรม ๔ รูป ที่เรียกว่าสวดหน้าไฟ.

๓๑. **เก็บอัฐิ** มีนิยมทำกันอยู่ ๒ อย่าง คือ ทำ ๓ หาบ ๑ ทำอย่างสามัญ ๑

เครื่อง ๓ หาบ ต้องเตรียมคาน ๑ สาแหรกคู่ ๑ สำรับหรือปิ่นโตคาวหวาน ๑ อั้งโล่หรือเชิงกราน ๑ หม้อใส่ข้าวสารและเครื่องครัวแห้ง ๑ คานและสาแหรกพันผ้าขาว เชิงกรานและหม้อทาขาว และผ้าไตรเตรียมอย่างละ ๓ ชุด จัดนิมนต์พระสงฆ์สดับปกรณ์ หรือบังสุกุล ๓ องค์ และเตรียมเครื่องใส่อัฐิและอังคารด้วย

วันเก็บอัฐิ เวลาเช้าพึงนำเครื่องที่เตรียมไว้ไปสู่ที่เชิงตระกอน และนำเครื่องที่เตรียมไว้นั้นไปจัดตั้งเป็นแถว ๓ ชุด คือ ๑. ไตร ๒. สำหรับวางในสาแหรกสำหรับหาบ ส่วนหม้อ เชิงกรานถือตามไป ถ้าใช้ปิ่นโต

แทนสำรับ ให้จัดเชิงกรานและหม้อวางในสาแหรก จัดบุตรหลานให้หาบและถือ เดินเรียงเป็นกระบวนตามลำดับ เวียนเชิงตะกอน ๓ รอบ เวลาเดินให้ร้องกู่ "วู้ๆ" ครบแล้ววาง ให้เจ้าหน้าที่ทำการแปรรูปเสร็จแล้วจุดเทียนธูปบูชา แล้วนำผ้าขึ้นทอดครั้งละ ๑ ที่ให้พระสงฆ์สดับปกรณ์หรือบังสุกุล จนครบ ๓ รูปแล้วเลือกเก็บอัฐิตามต้องการส่วนที่เหลือบรรจุในภาชนะเก็บไว้ จัดที่ถวายอาหารพระสงฆ์ จะให้ฉันในที่นั้นหรือให้กลับไปฉันที่กุฏิ ตามแต่สะดวก และมอบเครื่องหาบถวายไปแต่ไม่ต้องประเคน (หมายถึงอาหารแห้ง) เสร็จแล้วพระสงฆ์อนุโมทนา กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศล เสร็จการ

ถ้าทำการเก็บอัฐิอย่างสามัญ ก็เพียงให้เจ้าหน้าที่แปรรูปแล้วทอดผ้า สดับปกรณ์หรือบังสุกุลเท่านั้น.

๓๒. **ทำบุญอัฐิ** พึงประกอบพิธีอนุโลมตามทำบุญ ๗ วันนั้นแต่มีข้อควรทราบ คือ ให้จัดที่บูชาอัฐิแห่งหนึ่งต่างหาก จากที่บูชาพระพุทธรูป อย่าตั้งในที่บูชาเดียวกันกับพระพุทธรูป ทั้งไม่ต้องตั้งน้ำมนต์วงด้ายสายสิญจน์ เพราะถือว่าอัฐินั้นเป็นมงคลอยู่แล้ว.

๓๓. **บรรจุอัฐิ** อัฐิและอังคาร ซึ่งเป็นส่วนที่เหลือ นิยมบรรจุไว้ในที่สมควร เช่น เจดีย์หรือถาวรวัตถุอื่น ๆ เป็นต้น แต่ก่อนบรรจุนิยมบำเพ็ญกุศลก่อนโดยมาก มักถวาย อาหาร บิณฑบาต พระสงฆ์ ตามสมควร แล้วสดับปกรณ์หรือบังสุกุล หรือจะมีเทศน์ด้วยก็ได้ แต่อย่างน้อยต้องมีสดับปกรณ์หรือบังสุกุล เสร็จแล้วนำบรรจุเป็นเสร็จการ.

พิธีต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ เมื่อมีความประสงค์จะทำได้อย่างไร ก็จงเลือกตัดทอนทำตามความต้องการ และปฏิบัติจัดงานไปตามหลักนี้ เพื่อจะได้เป็นระเบียบเรียบร้อย การงานไม่สับสน.

๓๔. **ถวายสังฆทาน** ถ้ามีความประสงค์จะนิมนต์พระรับสังฆทาน พึงไปขอสงฆ์จากพระภัตตุทเทสก์ ซึ่งทางวัดได้จัดตั้งไว้ โดยไม่เจาะจงรูปใดรูปหนึ่ง ตามแต่ท่านจะจัดให้ เช่นนี้จึงจะจัดว่าเป็นการสงฆ์โดยถูกต้อง ถ้าไปเลือกนิมนต์เฉพาะรูปตามที่ตนต้องการ ชื่อว่าไม่ถูกลักษณะแห่งสังฆทานเป็นปาฏิปุคคลิกทาน.

การถวายสังฆทาน มีทำกันอยู่ ๒ อย่าง คือ เพื่อความสิริมงคลอย่างหนึ่ง เพื่ออุทิศผลให้ผู้ล่วงลับไปแล้วอย่างหนึ่ง.

เบื้องต้นพึงเตรียมนิมนต์พระ และจัดตั้งที่บูชาพระพุทธรูป ที่รับพระสงฆ์ ตามเยี่ยงพิธีบำเพ็ญกุศลดังกล่าวแล้วข้างต้นนั้น และจัดเตรียมอาหารและเครื่องต่าง ๆ ที่จะถวายนั้นไว้ให้พร้อมเสร็จ พอถึงเวลาพระมานั่งพร้อมแล้ว พึงจุดเทียนธูปบูชาพระพุทธรูปกราบพระพุทธรูปเสร็จแล้ว พึงหันหน้าไปทางด้านพระสงฆ์กราบ ๓ ครั้งแล้วอาราธนาศีล รับศีลเสร็จแล้ว ให้ยกเครื่องที่จะถวายสังฆทานนั้นวางเรียงไว้ตรงหน้าพระสงฆ์ หรือจะนำมาตั้งเรียงไว้ก่อนแล้ว จึงอาราธนาศีล รับศีลก็ได้ แล้วกราบ ๓ ครั้ง นั่งยกมือประณม เปล่งวาจานำกล่าวคำถวายดังต่อไปนี้

๓๕. ถวายเพื่อความสุขความเจริญ: ตั้งนโม ๓ จบแล้วว่า

อิมานิ มยํ ภนฺเต ภตฺตานิ สปริวารานิ สงฺฆสฺส โอโณชยาม สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมานิ ภตฺตานิ

สปริวารานิ ปฏิคฺคณฺหาตุ อมฺหากํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย.

คำแปล ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายภัตตาหาร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับภัตตาหาร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนาน เทอญ.

๓๖. **ถวายเพื่ออุทิศ**; ตั้งนโม ๓ จบแล้วว่า

อิมานิ มยํ ภนฺเต ภตฺตานิ สปริวารานิ สงฺฆสฺส โอโณชยาม. สาธุ โน ภนฺเต สงฺโฆ อิมานิ ภตฺตานิ สปริวารานิ ปฏิคฺคณฺหาตุ อมฺหากญฺเจว มาตาปิตุอาทีนญฺจ ญาตกานํ ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย.

คำแปล ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายภัตตาหาร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ญาติทั้งหลาย มีมารดาบิดาเป็นต้นที่ละโลกนี้ไปแล้วด้วย ตลอดกาลนานเทอญ.

จบแล้วกราบ แต่นั้นพึงนำสิ่งของประเคนพระเฉพาะสิ่งที่ควรประเคน ถ้าเป็นอาหารชนิดที่อยู่ได้นานยังไม่สุกหรือสุกแล้ว เช่น ข้าวสาร ขนมแห้ง ปลาเนื้อเป็นต้น ไม่ควรประเคน ครั้นประเคนเสร็จแล้วพึงเตรียมกรวดน้ำ มีประการดังกล่าวแล้วในเรื่องกรวดน้ำตอนต้น พระอนุโมทนาเสร็จแล้วกราบ เสร็จพิธี.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์กรุงธน 1030/33–34 ข้างโรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้
ถนนตากสิน กรุงเทพมหานคร โทร. 6 8 1 1 9 5
นายเล็ก ต่ายสกุลทิพย์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. 2 5 1 7